Berättelsen om ett mästerskap

UEFA WOMEN'S EURO SWEDEN 2013
JOHAN QUIST

Innehåll

Inledning	4
Att organisera mellan organisationer	5
Winning Ground	7
Stolt ända in i benmärgen	18
Nya förutsättningar	25
In the Eurobubble	28
Slutreflektion	34

Inledning

En fotbollsturnering, kan det vara så mycket att fundera på? En kritad gräsplan, 22 spelare och en boll. Ja, och så lite funktionärer då, någon domare och så.

Att arrangera ett internationellt mästerskap är faktiskt ganska långt ifrån okomplicerat och väl värt att fundera på. Svenska Fotbollförbundet (SvFF) och Riksidrottsförbundet (RF) har initierat denna studie i syfte att lära av det mästerskap som Sverige just varit värd för – UEFA Women's Euro Sweden 2013.

I skrivande stund vet vi att mästerskapet på många sätt blev framgångsrikt. Det visste vi inte när studien initierades i början av 2011. Syftet har inte heller varit att söka svaret på frågan om varför (eller varför inte) mästerskapet blev lyckat. Istället ligger fokus på att beskriva vilka avtryck ett evenemang av det här slaget lämnar.

Under fyra huvudrubriker kommer studiens resultat att redovisas. Dessa fyra kapitel bygger på många små berättelser som samlats in och sammanställts. Det som kännetecknar berättelserna är att de handlar om sådant som utvärderingar av stora evenemang inte brukar handla om. I den här studien är det till exempel mer intressant att lyfta fram vad som uppstår i mötet mellan människor och organisationer snarare än kvantitativa beräkningar av turistekonomiska effekter. Kännetecknande är också att berättelserna rörande mästerskapet samlats in under en lång tid och alltså inte enbart i direkt anslutning till mästerskapet.

Den kunskap som genererats genom detta arbete ska kunna användas i olika sammanhang, med delvis olika syften. En viktig målgrupp är ledande beslutsfattare, vars inflytande över möjligheterna till framtida nationella och lokala arrangemang inte får underskattas. En annan målgrupp utgörs av arrangörer till kommande svenska och internationella arrangemang. I denna rapport kan de finna idéer om värden som skapas i samband med dylika arrangemang samt några rekommendationer att ta hänsyn till.

I rapportens nästkommande kapitel beskrivs organiseringen av EM på ett översiktligt sätt. Kapitlet fungerar som inkörsport för den läsare som saknar tidigare kunskap om mästerskapet. Därefter följer de fyra kapitel där studiens resultat redovisas. I det första av dessa behandlas det mest uppenbara området. Argument för att påvisa att värde uppstått för flick- och damfotboll har inte varit svåra att finna. Kapitlet innehåller också ett resonemang om kvinnors rätt till idrottande på sina egna villkor som fått sin näring genom EM. Det andra kapitlet bottnar i de två närliggande begreppen identitet och image. Vem är jag och hur uppfattas jag av andra? Det är viktiga frågor på ett individuellt plan, men också för kommuner och länder. Stolthet, volontärer och bilden av svenskarna som goda organisatörer är exempel på områden som berörs i detta kapitel. Det tredje kapitlet byggs upp genom resonemang kring kompetensutveckling, relationer och nätverksbyggande och ändar i en argumentation om att mästerskapet har resulterat i en förstärkt resursstruktur som såväl kan återanvändas som vidareutvecklas. Det sista resultatkapitlet beskriver hur olika aktörer tagit tillfället i akt och skapat egna värden genom att nyttja det möjligheternas rum som mästerskapet utgör. Rapporten avslutas sedan med ett kortare, sammanfattande resonemang i form av en slutreflektion. Därutöver finns en bilaga som bidrar med en teoretisk förankring samt mer i detalj beskriver tillvägagångssättet och studiens begränsningar.

Att organisera mellan organisationer

Det är the Union of European Football Associations (UEFA) som står bakom EM-turneringar i fotboll, såväl för damer som för herrar. EM spelas vart fjärde år och 2013 var alltså Sverige värdnation. Det föregående mästerskapet spelades således 2009 och Sverige tog över stafettpinnen som arrangerande land från Finland.

Vägen fram till ett beslut om var ett EM ska spelas börjar med ett upprop från UEFA där man kallar intresserade länder att inkomma med ett förslag som bland annat inkluderar spelschema, spelorter, arenor, träningsanläggningar, hotell samt en kostnadsbudget. Utöver dessa områden finns en möjlighet att på olika sätt profilera budet. Det svenska budet författades av en arbetsgrupp på SvFF, undertecknades av dåvarande ordförande Lars-Åke Lagrell och lämnades in till UEFA före deadline den 15 juni 2010.

Beslutet om värdland fattas av UEFA:s exekutiva kommitté och den 4 oktober 2010 meddelades att Sverige vunnit kampen om mästerskapet 2013. Knappa tre år fanns då till förfogande för att realisera de planer som presenterats i budet.

Aktörer på tre nivåer

För att översiktligt beskriva hur projektarbetet bedrivits introduceras här tre nivåer; UEFA, SvFF samt värdstäder. Viktigt att bära med sig är att det saknas hierarkiska möjligheter att direkt styra varandra. Därav kapitlets rubrik om att organisera mellan organisationer. För många områden regleras parternas inbördes förhållande genom avtal, men det finns också sådant som bygger på ett gemensamt intresse att skapa något bra.

UEFA äger rättigheterna till EM och sätter ramar och upprättar avtal. Genom erfarenheter samlade från tidigare mästerskap finns på denna nivå en kompetensbank. Härifrån inspekteras löpande värdlandets arbete och personal finns

tillgängliga för frågor och diskussioner framförallt för SvFF. Utöver inspektionerna har UEFA direkt operativa uppgifter bland annat i samband med lottningen och under själva turneringen.

SvFF har det nationella ansvaret och utgör bryggan mellan de två övriga nivåerna. EM-kansliet bestod från början av mindre än en handfull personer och växte till drygt 20 i takt med att mästerskapet närmade sig. I nära samarbete med de två övriga nivåerna har mycket av övergripande planer för till exempel biljettförsäljning, EM-låt, Fan Zones, logistik och volontärer formats här. EM-kansliet har genom sin placering på SVFF också spelat en viktig roll för kontakterna med landslaget och distriktsförbunden.

Värdstäder är den nivå som är brokigast. Här återfinns på ett övergripande plan kommunpolitiker som redan under arbetet med budet till UEFA involverades i arbetet. Här återfinns också mer operativa, lokala aktörer. I Kalmar kan vi t.ex. identifiera organiserandets centrum i form av det kommunala bolaget Destination Kalmar, men också ett flertal andra kommunala enheter, Kalmar FF som arenaägare, Regionförbundet i Kalmar län, Linnéuniversitetet, det lokala näringslivet och flera ideella idrottsföreningar. Alla dessa viktiga för det slutliga bemötandet av såväl de deltagande landslagen som publiken. På samma sätt som beskrivits ovan avseende EM-kansliet så växer skaran som arbetar på denna nivå såväl professionellt som på frivillig basis ju närmare mästerskapet vi kommer.

Viktigt för förståelsen av en företeelse av EM:s karaktär är att drivkraften och syftet med att delta kan skilja sig åt. Noterbart är att majoriteten av de olika aktörerna som identifierats på de två "svenska" nivåerna inte drivs av direkta ekonomiska incitament. UEFA ersätter SvFF i enlighet med den kostnadsbudget som ingick i budet, men behåller i stort intäkter för biljettförsäljning, TV-rättigheter och internationella sponsorer. Värdstäderna har också begränsade möjligheter att kunna koppla sina ansträngningar till direkta ekonomiska intäkter. De direkta kostnaderna är i alla fall lättare att finna. Drivkrafterna bör nog spåras på andra håll och vi får anledning att återkomma till syftet med att delta i rapportens senare delar.

Den sportsliga dimensionen

För de deltagande landslagen ser resan fram till ett EM lite olika ut. VM spelades 2011 i Tyskland och där deltog bland andra det svenska landslaget. Turneringen blev en sportslig framgång för det svenska laget och organiserandet av mästerskapet på hemmaplan fick sig en välkommen skjuts framåt av lagets bronsplacering. Det gav i sin tur en plats i OS som spelades i Storbritannien 2012. Sverige förlorade där i kvartsfinal mot Frankrike. Trots det bidrog lagets medverkan i OS till att hålla temperaturen inför EM uppe.

Som hemmanation var Sverige direktkvalificerat till EM. För de övriga lagen vidtog direkt efter VM 2011 ett ovisst kval som sträckte sig fram till hösten 2012. Det var alltså först då organisatörerna kunde slå fast vilka länder och landslag som skulle utgöra grunden för mästerskapet.

I november 2012 hölls lottningen i Göteborg och de tolv länderna fördelades i tre grupper om fyra lag vardera. Redan i samband med det svenska budet till UEFA hade tre spelcentra presenterats i form av Göteborg-Halmstad, Kalmar-Växjö och Linköping-Norrköping. Vid lottningen placerades respektive grupp i ett av dessa tre spelcentra. Alla lag garanterades tre matcher i gruppen och samtliga ettor och tvåor plus de två bästa treorna spelar vidare i kvartsfinal och framåt. Varje värdstad fick antingen en kvartsfinal eller en semifinal, undantaget Solna som enbart var värd för finalen på Friends Arena. Turneringen inleddes med två gruppspelsmatcher i Halmstad respektive Göteborg den 10 juli. Finalen spelades den 28 juli. 19 dagar som förberetts under en lång tid - och som lämnat avtryck.

Winning Ground

Redan i budet som skickades till UEFA från SvFF fanns en tydlig idé om att ett eventuellt mästerskap skulle bidra till att stärka flick- och damfotbollen i Europa. I förordet finns följande att läsa:

”Women’s football has a high status in Sweden and our bid has supporters from all sectors of society. Thanks to them, Sweden 2013 will do more than host 25 matches – the tournament will add value to women’s football across Europe. (...) Hosting the tournament would mean a great deal for the development of women’s football in Sweden, but it is even more important for the Swedish Football Association to play a vital role in the development of women’s football in Europe. (...) Most of all, we hope that Sweden 2013 will be the Winning Ground for women’s football in Europe.”

I en artikel i Idrottens Affärer från februari 2013 uttrycker Göran Havik, placerad på EM-kansliet med titeln tournament director, kärnfullt vad EM handlar om.

”För oss handlar det ytterst om att öka intresset för damfotboll, såväl kommersiellt, publikt och för nyrekryteringen.”

I det här kapitlet redovisas intryck som talar för att denna förhoppning realiserats.

Elitperspektivet

Mats Willner, sportchef på Norrköpings Tidningar, skriver i sin krönika den 17 juli:

”Jag tog bilen från öst med Eldkvarn i tryggt sällskap på min CD och landade i väst hos Gyllene blågula Tider, där hela Halmstad badade i landslagströjor och surfade vidare på sommarsagan. Camp Swedens klassiska marsch från Fanzone mitt i city mot Örjans Vall ville aldrig ta slut, där förväntan och trummorna skapade stämning så väggarna skakade. Det var, förresten, som att gå i en låt av Per Gessle, när Storgatan nådde Norre Port och havet av supportrar försvann mot arenan.”

Hans krönika fortsätter med en beskrivning av hur han mötte besvikna fans som inte fått tag på biljetter och nu återvänt mot Fan Zone. Han skriver, uppenbarligen förvånad, att detta var överraskande. ”Vem trodde det?”

I sociala medier användes tidigt märkningen #den12spelaren och uppmaningen

till den svenska publiken var tydlig. Hjälp vårt landslag och bidra till att skapa festen. Ta chansen att kunna säga: ”Jag var där”. Samtliga Sveriges matcher spelades för fulla arenor och kärleken mellan publiken och landslaget, anförda av Pia Sundhage, var oreserverad och eskalerade under turneringens gång. I värdstädernas Fan Zones fanns möjligheten att bli fotograferad tillsammans med landslaget och på så sätt manifestera sin roll som den tolfte spelaren.

Frida Boisen, skriver i en krönika som publicerades i GT/Expressen den 27 juli:

”Budskapet vi från läktaren vill skicka är kärlek. Och respekt. För vad Pia Sundhage och hennes landslag gjort den här sommaren är något helt unikt. Ni har vunnit en seger åt Sverige värd allt guld i världen. Pia har återerövrat fotbollsarenan från testosteronstinn herrklubb till en folkfest för alla.”

Redan i november 2012 meddelar Camp Sweden att de planerar aktiviteter för att stötta det svenska laget under EM. Björn Toresson, vice ordförande, avslöjar då att tanken är att finnas på plats och anordna supportermarscher – en idé hämtad från herrlandslagets matcher. Vidare är siktet inställt på någon form av närvaro också inne på arenan. Camp Sweden producerar också en film tillsammans med landslaget inför turneringen. Aldrig tidigare har supportrarna varit organiserade på detta sätt i anslutning till en damlandskamp. Marscherna blir under mästerskapet många-hövdade och inne på Gamla Ullevi färdades en stor landslagströja runt hela övre läktaretaget i samband med Sveriges matcher.

Men det var inte bara på Sveriges matcher som det var välfyllda läktare. Under EM 2009 i Finland såldes drygt 129 000 biljetter. Nästan 217 000 blev motsvarande siffra 2013. Finalen på Friends Arena innebar ett nytt rekord för damfotboll i Sverige och ett nytt rekord för en match i EM-sammanhang. 41 301 såg på när Tyskland besegrade Norge. Samma två lag möttes också i den sista gruppspelsmatchen i Kalmar ett par veckor tidigare. På bilden till höger visas delar av den kö som ringlade sig runt arenan denna varma högsommardag. I kön fanns svenska, norska och tyska fans som alla ville ta del av den restpostbiljetter som UEFA frigjort på matchdagen. Långt bak i kön fanns en äldre man från Köln som på matchdagen hade kört upp till Kalmar i hopp om att få en biljett. Projektledaren i Kalmar, Johan Göransson, såg tidigt att många i den långa kön skulle bli utan biljetter. Han beordrade fram godis, vatten och till och med en glassbil för att skänka svalka till de köande. När matchen senare under kvällen spelades innebar den ett nytt rekord. Det var den högsta publiksiffran i ett EM om man bortser från finaler och matcher där hemmanationen spelar. Rekordet sattes till 10 346 och togs från Växjö där Holland och Tyskland några dagar tidigare hade spelat inför 8861 åskådare. Senare i turneringen slog Kalmar sitt eget rekord. I samband med kvartsfinalen mellan Norge och Spanien uppgick publiken till 10 435. I snitt sågs matcherna under EM av 8 675 åskådare.

Intervjuer med åskådare före och efter matcher har lämnat två bidrag värda att lyfta fram. För det första har läktarna inte alls bestått av enbart en svensk publik. På många matcher har det internationella inslaget varit tydligt. Ett exempel kan hämtas från Fan Zone i Halmstad före Sveriges match mot Italien. Tre män i trettioårsåldern sitter på en uteservering och svalkar sig. På frågan om det ska gå på matchen rycker de lite på axlarna och uppenbarligen pratar de inte svenska. De visar sig vara tre fotbollsintresserade, tyska män som valt att följa EM på plats i Sverige. Det var första gången de följde ett internationellt mästerskap utanför Tyskland och de var uppenbart tillfreds med sitt beslut. De hade sett Sverige spela mot Finland i Göteborg, Tyskland-Holland i Växjö och nu avslutade de resan i Halmstad. Det här är ett beteende som vi sedan tidigare sett i samband med mästerskap för herrar och som nu tycks ha flyttat över också till damernas mästerskap. Det andra bidraget rör vilka svenska fans som varit på arenorna. Till stor del är det en ny publik jämfört med de som brukar besöka de aktuella arenorna. Fundamentet utgörs av familjer. I Kalmar möter vi en familj från Töreboda i Västergötland som har valt att

Ovan: I kön fanns svenska, norska och tyska fans som alla ville ta del av den restpostbiljetter som UEFA frigjort på matchdagen.

kombinera sin semester på Öland med två matcher. De två stora döttrarna spelar själva fotboll och lillebror väntar ivrigt på att få börja. Efter en match på Gamla Ullevi möter vi en annan familj där den yngsta dottern haft en tydlig önskan inför sommaren. Pappan berättar hur hon kommit hem efter en träning och mer eller mindre begärt att få ta med sig
familjen på en av matcherna. Men det är inte alls bara familjer. På Örjans Vall i Halmstad kommer tre ungdomar från Malmö fram och berättar att de åker fram och tillbaka över dagen för att se matchen. Som vi kommer att återkomma till längre fram i rapporten har också många föreningar funnits på plats på läktarna. Att damfotbollen fått en delvis ny publik visar också en brevväxling som Anna Sjödahl, projektledaren i Växjö, delat med sig av:

– Hej! Tack för ett bra EM. Fotbollsyran fick mig att gå på två matcher. Å jag som inte är jätteintresserad av fotboll. Men kul var det. Tänkte höra med dig vart banderollerna som sitter på lyktstolparna tar vägen när allt är över? Ha det bra!//

– Hej! Förlåt att jag inte svarat tidigare... Men TACK själv för att du varit en del av EM och bidragit till publikfest i Växjö. Veporna plockar vi ner fint och stilla och kommer lämna över en del av dem till folk som anmält att de vill ha. Ha det gott! //Anna

– Hej! Det är lugnt, förstår att du har supermycket att göra. Vet du om någon anmält sitt intresse för vepan med Islands nr 6 (Hólmfrídur Magnúsdóttir)? Min sambo som aldrig tidigare brytt sig om någon sport har blivit fotbollsfrälst och har fått en ny idol i isländskan. Ha det bra //

Aldrig tidigare har supportrarna varit organiserade på detta sätt i anslutning till en damlandskamp. Marscherna blir under mästerskapet mångbövdade och inne på Gamla Ullevi färdades en stor landslagströja runt hela övre läktaretaget i samband med Sveriges matcher.

Uppenbarligen har publiken haft positiva upplevelser och många talar om en attraktiv fotboll. Johan Esk skrev i DN dagen efter semifinalförlusten mot Tyskland: ”Den första halvleken går högt upp på listan över det roligaste, sjukaste, galnaste och mest underhållande jag sett på en fotbollsplan.” Ett axplock från sociala medier ger oss följande, kompletterande bilder om turneringen i stort:

Fredrik: Fantastiskt att gå på fotboll där alla är glada och nyktra och man kan ta med sina barn utan att oroa sig för dem.

Roger: På damfotboll vågar jag ta med familjen. Här slipper vi huliganer och läktarvåld, men får se bra fotboll utan filmningar.

Frida: EM13 är det häftigaste jag upplevt. Se spelarna kämpa på plan och publiken heja på arenan.

Ann: Jag och min 13 åriga dotter är så glada över att vi fick vara en del av detta. Vi kom från Vilhelmina och äntligen fick vi sitta på läktaren och vara den som jublade på plats.

Lars-Erik: Förväntansfulla flickor med stjärnögon på väg till EM-match. Flickor som skanderar i en supporterkör blandad med röster från mogna män: Kosse, Kosse, Kosse. Nilla, Nilla, Nilla. Lotta, Lotta, Lotta! Spelarna levererar, publiken levererar. Klart att EM på hemmaplan spelar roll för damfotbollen i Sverige. Stor roll! Känslan av att ingå i ett större sammanhang.

Emma: Grymt coolt att se sina idoler spela. Idoler som man om några år hoppas spela tillsammans med.

Susann: Jag och maken tog med våra tre tjejer (2, 5 och 7 år) på deras livs första fotbollsmatch när Sverige spelade mot Danmark. Vilken fest! Och vilka nöjda döttrar! Ingen av dem spelar fotboll sedan tidigare men nu snackas det Nilla och Lotta titt som tätt och fotboll har blivit intressant, både att titta på och att spela. Det känns så bra som förälder att få visa upp fotboll precis som den ska vara, utan svineri, utan att behöva vara rädd att något ska hända.

Annica: Ett fantastiskt tillfälle för stadens alla flicklag att få inspiration till framtida satsningar. Trevlig och vacker fotboll att titta på. En härlig fotbollssommar!

Anders: När man under 20 år har behövt att både försvara och förklara storheten med damfotboll, så känns dagens gulfärgade Göteborg helt fantastiskt.

Fotboll kan konsumeras på många sätt utöver att sitta på läktaren. EM har erbjudit många möjligheter att se fotboll också via TV. Många har suttit hemma medan andra, framförallt i värdstäderna, har uppsökt storbildsskärmar och tittat tillsammans.

Redan i samband med lottningen i

Fotboll kan konsumeras på många sätt utöver att sitta på läktaren. EM har erbjudit många möjligheter att se fotboll också via TV. Många har suttit hemma medan andra, framförallt i värdstäderna, har uppsökt storbildsskärmar och tittat tillsammans.

november 2012 innebar mästerskapet något nytt. Aldrig tidigare hade en nationell TV-kanal sänt lottningen inför ett dammästerskap på bästa sändningstid. Hans Pekkari, sportchef på TV4-gruppen skriver i ett sammanfattande pressmeddelande den 29 juli:

”EM har varit en succé på många olika plan och kommer för alltid att ha en plats på listan över klassiska svenska fotbollssomrar.”

Av pressmeddelandet framgår också att Sveriges matcher i snitt setts av 1,3 miljoner tittare. Motsvarande siffra för Sveriges matcher i Finland fyra år tidigare var knappt 670 000. Jeff, som tycks ha sett många matcher i TV-soffan skriver på twitter:

”Ska helt klart börja kolla på mer damfotboll efter detta EM. Det är helt klart min förlust att jag inte gjorde det för länge sedan.”

Från värdstäderna rapporteras också om ett stort medialt intresse från många av de deltagande länderna och flera andra länder har haft omfattande sändningar från EM. Totalt uppskattas mer än 65 miljoner tittare ha följt mästerskapet i realtid via TV. Noterbart är att den TV-sända semifinalen mellan Tyskland och Sverige fick arrangörerna i Bayern München att flytta avsparkstiden för sina herrars hemmamatch mot Barcelona.

Redan inför mästerskapet har utrymmet i olika svenska medier ökat. Förbundskaptenen Pia Sundhage har varit betydelsefull i sammanhanget. Bland annat exponerades hennes FIFA-utmärkelse som årets damtränare stort i vintras. SVT har också sänt en dokumentär om hennes arbete i fotbollens tjänst. Men hon är inte ensam. Lotta Schelin har sommarpratat i P1. SVT har sänt en dokumentärserie i fyra delar av Mattias Löw om den svenska damfotbollens utveckling och villkor. I direkt anslutning till EM:s avslutning sändes serien Blågula drömmar som handlar om det yngsta flicklandslaget och deras resa från Elitlägret i Halmstad och framåt.

Det attraktiva spelet, folkfesten på läktaren och det stora mediala utrymmet bidrar till att öka marknadsvärdet för såväl landslaget som för de svenska elitföreningarna. Många av turneringens utländska stjärnor spelar i svenska allsvenska klubbar och exponeras i media. I en artikel som publicerades i Dagens Media den 26 juli konstateras att Sverige är utslaget, men att sponsorerna jublar.

Det stora intresset för mästerskapet noterades också internationellt. Antti Koivukangas som bevakade EM för finska YLEs räkning skrev en sammanfattande text om intrycken från Sverige direkt efter att Finland blivit utslaget. Han skriver:

”EM i Sverige gjorde sitt för att igen lyfta fram spelarna och nu måste Bollförbundet förstå att utnyttja chansen att hålla intresset uppe när VM-kvalet börjar i höst. (...) EM spelas i helt rätt land. Ingenstans är engagemanget för damfotboll så stort som i Sverige.”

En liknande bild ges av några italienska ledare som inför matchen mot Sverige i Halmstad flanerar i närheten av det välfyllda torget. De beskriver hur den konservativa mediavärlden på hemmaplan tycks ha noterat det stora intresset i Sverige. En av ledarna uttrycker: ”Det är ju så här vi också vill ha det”. Denna korta internationella utblick får avslutas med ett par rader från det tack till EM-kontoret som Giorgio Marchetti, UEFA Director of Competitions, skrev:

”It was more than an excellent tournament, it was a true people’s festival in and outside the stadiums. Thanks for all the efforts to make it possible, thanks for having given women’s football such a tremendous boost.”

Breddperspektivet

I föregående avsnitt har ambitionen varit att spegla det stora intresse som visades för eliten som spelade under turneringen. Det är sannolikt att intresset för damfotboll har vuxit genom EM. Men turneringen har också haft stor betydelse för bredden och den kommande rekryteringen inom flickfotbollen. Detta avsnitt berör detta värde.

I Kalmar har man byggt en ny arena för fotboll. Kommunen har varit med och stöttat den allsvenska herrklubben Kalmar FF som nu äger och driver arenan. Ett sätt för klubben att visa tacksamhet är att bidra till att kommunen kan vara värdstad i samband med EM. Det finns få påtagliga, direkta fördelar för Kalmar FF att upplåta arenan mitt under den aktiva sommarperioden. Men ändå vill man vara med och bidra. Kalmar hade under säsongen 2011/2012 två föreningar som spelar i damernas division ett. I juni 2012 spelades den första matchen för damer på den nya arenan, när Lindsals IF och IFK Kalmar möttes. Kalmar Färghus meddelade på sin hemsida att man stängde för dagen redan kl 17... "- då vi ska på superderbyt mellan Lindsals IF och IFK Kalmar. En försmak innan UEFA Women's Euro 2013." Mer än 2200 personer såg matchen, vilket var åskådarrekord för en match i den södra damettan. Inför fullsatt vip-lounge, där bland andra den tidigare landslagsstjärnan Victoria Sandell Svensson bidrog till en lyckad kväll, lyckades IFK till slut vinna matchen med 2-1.

Victoria anställdes tidigt på EM-kontoret. En viktig uppgift inför turneringen har varit funktionen som ambassadör och inspiratör. En liknande roll har nuvarande landslagsspelaren Charlotte Rohlin haft i den organisation som värdstaden Linköping skapat inför EM. På sportlovet 2013 fick ett gäng fotbollstjejer från en gymnasieskola i Värnamo åka till Växjö för att ta del av förberedelserna inför EM och dessutom träffa Victoria för en pratstund och fotografering. Lotta Schelin, en annan av de nuvarande landslagsspelarna, deltog på ett träningspass med F96 till och med F01 i sin gamla förening Kållered SK. Träningen fick avbrytas något tidigare på grund av regn, men det gav bara extra utrymme för fotografering och autografskrivande. Hur många fotbollstjejer som på liknande sätt fått träffa någon av sina förebilder under perioden fram till mästerskapet kan inte fastslås med siffror, men det är avsevärt fler än vad som annars fått den möjligheten.

Det är inte bara svenska spelare som träffat flicklag under vägen fram till EM. I samband med att spelare och ledare från övriga landslag bekantat sig med miljön har de flesta tagit sig tid för lokala lag. Samlingsnamnet för de här aktiviteterna har kallats "Become the Home Team" och syftat till att väcka ett engagemang för specifika lag i olika värdstäder. Det har också spillt över på den lokala flickfotbollen. I Norrköping deltog den ryska spelaren Elena Terekhova tillsammans med sin förbundskapten på en träning med Dagsbergs 13-åriga tjejer. Den franske förbundskapten Bruno Bini mötte tjejer från Smedby och fokuserade på skotteknik. Island har gjort stora avtryck i Växjö. I april fanns hela landslaget på plats och hann bland annat med att möta Växjö BK:s 01/02 tjejer (bilden på nästa sida). En månad senare besöktes staden av de isländska spelarna Thora Helgadottir och Sara Björk Gunnarsdottir samt förbundskaptenerna för såväl dam- som

herrlandslaget. Under sitt besök hann de bland annat med att träffa fotbollstjejer på högstadieskolan Teleborg samt delta på en flicklagsträning med Sandsbro AIK.

Perioden fram till mästerskapet har också inneburit andra möjligheter för svenska föreningar. Den 16 juni 2012 spelades en av matcherna i vad som kom att kallas Volvo Winners Cup. En inbjudningsturnering där Sverige, Japan och USA möttes i vad som kan liknas vid ett för-EM där organisationskommittéerna i framförallt Göteborg och Halmstad fick tillfälle att träna inför mästerskapet. Men också de övriga värdstäderna såg potential i detta arrangemang. Bland annat anordnade projektledaren i Växjö, Anna Sjödahl, en bussresa till de svenska damernas match mot USA just den 16 juni. En idé hon kom på först några veckor innan matchen. Tack vare det goda samarbetet med några föreningar som visat intresse för att vara med och bidra till arbetet med dam-EM lyckades man ändå snabbt fylla två bussar. Några månader senare, den 23 oktober, går det en buss åt andra hållet. Ett samarbete mellan Halmstad & Co och Hallands Fotbollförbund möjliggör att förväntansfulla tjejer från Halland åker till Växjö för att se landskampen mellan Sverige och Schweiz.

I samband med lottningen i Göteborg skapade de svenska arrangörerna en inramning som inte liknande någon tidigare lottning inför ett stort mästerskap. Inne på Svenska Mässan byggde man upp en plan i miniformat och genomförde en turnering med tolv flicklag som hämtats från värdstäderna. Lagen fick representera var sitt av de deltagande länderna. De fick matchkläder och det var full inramning med domare, speaker och gott om publik. Finalen spelades (välregisserat) mellan Sverige och Frankrike och UEFA:s franske ordförande Michel Platini stod för den historiska avsparken.

Under våren före turneringen genomfördes också den så kallade Trophy Tour. På olika sätt har flickfotbollen fått utrymme i samband med pokalens besök i de olika värdstäderna. I Göteborg anordnades en parad uppför Avenyn med pokalen i täten, följd av fyra flicklag från Kärra, Hovås Billdal, Mölnlycke och Hönö. Många tog tillfället i akt och fotograferades tillsammans med pokalen. I Halmstad arrangerade man en ungdomsturnering lik den vid lottningen. Lokala lag fick representera de deltagande lagen och på så sätt uppmärksamma att pokalen var på besök.

Med anledning av EM anordnades Damfotbollens dag i hela Stockholmsområdet. Ylva Johansson, tidigare minister och nu ordförande i Stockholms Fotbollförbund, skrev i sin blogg inför denna dag:

”Fotboll är den största tjejidrotten alla kategorier och damfotbollen utvecklas starkt. Det vill vi visa upp både inom och utanför fotbollsvärlden. Därför anordnar Stockholm Fotbollförbund Damfotbollens dag den 25 maj. Denna dag kommer det att vara tjejer på varenda fotbollsplan i hela distriktet. Det kommer endast att spelas flick- och damlagsmatcher denna dag kl 10–17. Jag räknar med att det blir minst 400 matcher! Damfotbollens dag är också en chans för föreningarna att visa upp sin verksamhet för sponsorer och föräldrar, locka fler tjejer att pröva på fotbollen, få större publik på matcherna och visa vilken viktig roll föreningarna har i lokalsamhället.”

EM-organisationen har systematiskt varit närvarande i samband med olika ungdomscuper i perioden fram mot mästerskapet. Det har funnits möjligheter att aktivera sig genom en bollväg, tatuera sig med Sweden 2013 och köpa biljetter. Många lag har också vunnit de stora biljettcheckar som kompletterat de traditionella pokalerna och medaljerna. Från Gothia Cup sommaren före mästerskapet kommer rapporter om att EM inte bara intresserar tjejlag, utan också många killag. Projektledaren i Kalmar, Johan Göransson, rapporterar om stort EM-intresse från Bullerby Cup och i Skåre utanför Karlstad får Sandvikens IF F99 ta emot en stor biljettcheck i samband med Mästarcupen.

Det är inte bara de lag som, likt Sandvikens IF, vunnit biljettcheckar som slutligen dyker upp på läktarna under mästerskapet. Redan tidigare i detta kapitel konstaterades att föreningar varit en viktig beståndsdel i arbetet med att fylla läktarna. Utformningen av biljettstrategin inför turneringen skapade en möjlighet för föreningar att, oavsett match, sitta på läktaren till en kostnad av 40 kr per huvud. Lisa skriver på twitter på finaldagen:

”Vi tackar för en härlig folkfest. 160 spelare och ledare från DFK Värmbol i Katrineholm är idag #den12spelaren!”

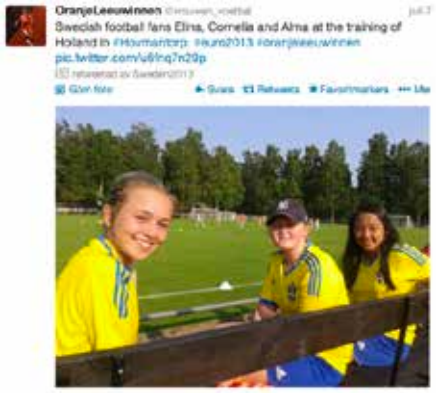

Hertzöga BK F99 åker ned till Göteborg i samband med premiären mot Danmark. Laget upplever Fan Zone, deltar i Camp Swedens marsch till Gamla Ullevi och tar sedan del av matchen. Ellen och Elina som är mittbackar har fullt upp med att studera hur de svenska mittbackarna tar hand om de danska anfallsspelarna. Väl hemma i Karlstad igen får laget besök av SVT som vill göra ett inslag om hur flickspelare påverkas av det pågående mästerskapet. Liknande inslag finns att finna såväl före som under mästerskapet från andra delar av landet. Vi möter till exempel Emmaboda-spelaren Sofia Olsson i ett inslag från oktober 2012. På frågan om varför fler killar drömmer om att bli proffs svarar hon insiktsfullt:

”Det är just för att herrfotbollen är större. Det är det som går mest på TV och skrivs om i tidningarna. Alla vet vem Cristiano Ronaldo är men det är inte lika många som vet vem som är världens bästa damfotbollsspelare.”

För många ungdomar utgör matcherna under turneringen också ett tillfälle att komma nära sina idoler. TV4:s Olof Lundh imponeras av hur det svenska laget tar sig tid med hundratals fans efter matcherna. Efter segern mot Island i kvartsfinalen skriver han på twitter:

”Tänk om Zlatan o Co varit kvar lika länge efter en EM-kvartsfinal och gett ALLA autografer.”

Camilla twittrar ut en bild på två lyckliga killar som från läktaren möter tyska Celia Okoyino de Mbabi efter finalsegern. Autografer får de också. Bengt skriver via twitter:

”EM 2013 betyder äkta glädje och nya idoler med fötterna på jorden för de underbara tjejer jag tränar i Floda Boif F05. ”

Ingela uttrycker på facebook:

”Fantastiska fotbollsförebilder och idrottsglädje som lockar min 12-åriga dotter att lira boll varje dag. ’Om 10 år är det jag som spelar i landslaget’, säger hon. Det betyder självkänsla, rörelseglädje och fighting spirit. Tjejerna i landslaget gör inte bara varandra bra, de gör tusentals andra fotbollstjejer bättre också!!”

Spelare och ledare är också tillgängliga på andra sätt under turneringen. Via ett holländskt twitterkonto publiceras en bild som visar tre svenska tjejer som har sökt upp det holländska lagets öppna träning i Hovmantorp. Rapporter om åskådare på de öppna träningarna finns också från de andra värdstäderna. Marita delar med sig via facebook:

”Var även på en träning i Vinberg, häftigt att se. Mest imponerade faktiskt mv träningen. De kom ut kvarten före och körde 1,5 timmar i stenhårt tempo innan de var med på övrig träning. Efter träning skrev de flesta autografer hur länge som helst.”

Från Öland rapporteras hur ett fyrtiotal flickspelare i Färjestadens GoIF tagit del av Tysklands träningar.

Den svenska spelaren Olivia Schough twittrar glatt om de svenska fans som samlats utanför spelarhotellet i Halmstad. Från Kalmar berättar en familj om hur de alla fyra satt på läktaren mellan Norge och Island. Strax före matchen hade de hittat ett överblivet rum på ett av hotellen i stan och bestämt sig för att stanna över natten. Pappan berättar att sonen normalt är helt ointresserad av fotboll. Det går till och med att hota med fotbollsskola om sonen inte sköter sig. Dottern är tvärt om väldigt intresserad. De var nöjda med allt runt matchen och begav sig sedan hem till hotellet.

”Väl tillbaka på hotellet visade det sig att Island bodde där. En av ledarna pratade med barnen och tog med dem upp på deras ’nervarvning’ där de fick träffa hela laget, få bilder, autografer och hela paketet. Väldigt stort för dem och kan kanske sått ett litet frö.”

Linda, som arbetar i Fan Zone i Kalmar, skriver under EM en blogg som publiceras i lokaltidningen Barometern. Den 21 juli skriver hon angående kvällen före:

”Helt plötsligt står spanska landslaget på fotbollsplanen på Fan Zone. De spelar fotboll med kidsen. Liverpool spelar Let it be och månen är hel ikväll. Jag vet inte med er, men med mina mått och mätt är detta slutet på en perfekt kväll.”

Det spanska laget är inte ensamma om att möta upp i Fan Zone i Kalmar. Johan Israelsson, som arbetar inom Smålandsidrotten, twittrar om att också det norska laget tar ansvar för att möta publiken. Liknande bilder finns till exempel från Växjö när de italienska spelarna möter fansen och från Halmstad där spelare ur det isländska laget poserar och skriver autografer.

Många flickspelare deltar också mer aktivt under turneringens gång. Rimforsa IF 97-99 har till exempel uppdraget att vara bollflickor i samband med en av matcherna i Linköping. Många andra lag och spelare

har liknande uppdrag i samband med matcherna. I ett inslag i P4 Kronoberg möter vi Växjö FF:s 03-spelare Ellen Westergren och Filippa Öberg som ska gå hand i hand med de tyska och holländska spelarna i samband med första EM-matchen i Växjö. De rapporterar att det är lite nervöst men att det ändå känns bra. På frågan om något kan gå fel svarar en av dem: "Ja, om man snubblar. Men vi tror inte vi gör det."
Många lag spelar också fotboll i olika former i samband med EM. I Fan Zone i Växjö arrangeras till exempel en turnering i beachfotboll. LdB Malmös F02 har tagit ett annorlunda grepp och bjuder in till kamp i Halmstads Fan Zone. De erbjuder alla som vågar att möta dem i sumofotboll. Det är fotboll där spelarna är iförda en minst sagt otymplig dräkt. Dagen innehöll också ett antal matcher mellan tjejerna och deras familjer. Genom ett samarbete mellan Östergötlands Fotbollförbund och Intersport spelades Respect Cup i Linköping. Fyra flicklag i åldrarna 10-12 år lämnade sina ordinarie matchdräkter hemma och förvandlades till de fyra lagen som spelade sina matcher i Östergötland. Efter genomförd cup, där resultaten inte spelade så stor roll, gick lagen tillsammans och tittade på matchen mellan Frankrike och England.
På liknande sätt spelade ett hundratal tjejer från Norrköping i åldrarna 10-18 år i nya, blandade lag en turnering i direkt anslutning till semifinalen mellan Norge och Danmark. Smålands Fotbollförbund anordnade flera EM-läger i Mörbylånga och Sandsbro mitt under mästerskapet. Målgruppen var pojkar och flickor födda 98-01. På programmet stod tre dagars intensiv fotbollsträning blandat med tredagars-kamp och lekar. En kväll på lägret spenderades antingen i Växjö eller Kalmar med EM-match. IFK Kalmar flyttade sin återkommande fotbollsskola till strax efter EM. Man märker av ett större intresse än vanligt bland tjejerna att spela fotboll och deltagarantalet har aldrig varit större. Anna Oskarsson som är en av ledarna uttalar sig för SVT:s reporter:

"Det är som att det varit en stor fotbollsfest i hela Kalmar. Det har varit Fan Zone och fullsatta matcher på arenan, så det blir familjefest liksom."

Många av ovanstående aktiviteter har vänt sig till ungdomar som redan spelar fotboll. Ett kontrasterande exempel hämtas från Araby Park Arena i Växjö. Mitt under EM anordnades här en fotbollsskola enbart för tjejer. Det var från början tänkt att den skulle pågå i två dagar, men den sträcktes ut till två veckor. Det var noga att det bara var tjejer då målgruppen i första hand var tjejer med invandrarbakgrund som inte tidigare vågat att pröva på att spela fotboll. Aktiviteten lockade ett 30-tal tjejer och initiativtagare var två 20-åriga tjejer som i och med EM såg en möjlighet att samla tjejer från Araby. De menar att idrotten kan vara en väg in för flickor att bli mer integrerade i samhället. Tjejerna på fotbollsskolan fick också möjligheten att se en av EM-matcherna på plats. I samband med en uppföljande fotbollsfest för deltagarna har SR P4 Kronoberg ett inslag där man redovisar att det enbart är 15% av tjejerna i den aktuella stadsdelen som idrottar i en förening, vilket kan jämföras med kommunen som helhet där siffran är 42. Motsvarande skillnad finns inte för pojkar. Annika Ström som är med och arrangerar dagens fotbollsfest på uppdrag av Växjö kommun, säger i inslaget:

"Vi kan bara spekulera i vad som är orsaken och det är därför vi gör det här också. Vi vill prata med tjejerna och höra varför de inte idrottar så att vi kanske kan ändra på det. Tjejerna kan ju känna att de inte riktigt får samma möjligheter som killarna och därför är det ju viktigt att vi försöker skapa förutsättningarna för att tjejerna kan idrotta på sina villkor."

EM har också bidragit till några mer strukturella förändringar kopplat till flick- och damfotboll, framförallt i värdstäderna. Klippet här bredvid är hämtat från DN den 17 december 2011 och beskriver hur AIK fotboll ser på en framtida satsning på en flickakademi. Solna har varit en av värdstäderna och finalen spelades på nya Friends Arena. Samtidigt satsar Solna en miljon kronor på den nya akademin för flickfotboll.

Östergötlands Fotbollförbund har startat en fond som syftar till att finansiera och möjliggöra utvecklingsprojekt till förmån för ungdomsfotbollen i Östergötland. Linköpings kommun meddelade i slutet av turneringen att man valt att satsa en miljon kr under två år för att uppmuntra fler unga tjejer i kommunen att börja spela fotboll. I pressmeddelandet beskriver kommunstyrelsens ordförande bakgrunden till beslutet: "Linköping har ett framgångsrikt damfotbollslag, vi har en fantastisk ny fotbollsarena och vi har varit en del av ett mästerskap som blev en succé. Linköping är nog unikt i Europa om att ha byggt en helt ny arena för damfotbollens skull. Många talar om jämställdhet inom idrotten – vi agerar. Nu flyttar vi fram positionerna ytterligare för tjejefotbollen i Linköping."
Förhoppningen från initiativtagarna är att fler intressenter ska vilja vara med och finansiera fonden. Föreningar kan söka medel från fonden för bland annat utbildning, integrations- och skolprojekt samt ungdomsturneringar.

DN.se SPORT.

FÖRSTASIDAN | STHLM | EKONOMI | SPORT | KULTUR & NÖJE | LEDARE | DEB

Sport - hem Fotboll-EM Fotboll Ishockey Målservice Slutresultat Tabeller & sta

AIK startar flickakademi

Publicerad 2011-12-17 09:00

AIK fotboll vill inte bara vara ledande på pojksidan i Stockholm. Nu startar klubben även en flickakademi. "Samma förutsättningar ska gälla för flickor som för pojkar", säger Henrik Jurelius, sportchef i AIK:s damlag.

Akademin ska drivas i samarbete med Solnas skolor och möjliggöra för flickorna att, precis som pojkarna, träna fotboll på skoltid. Eleven ska kunna gå i akademin från fjärde klass till och med gymnasiet, och under tiden spela på hög nivå i ett akademilag.

Men avtrycken är inte enbart satta i de sju värdstäderna. Via sociala medier kan vi under mästerskapet följa hur fotbollsfebern sprider sig. Lisas berättelse är en av flera liknande:

"Såg häromdagen för första gången tio flickor spela fotboll på innergården mellan radhuslängorna där jag bor i Helsingborg. Vanligtvis spelar pojkarna och möjligen en eller två flickor med. Vet inte om det är en tillfällighet eller om det har med Dam-EM att göra. Vill gärna tro det sistnämnda!"

I flera olika sammanhang rapporteras om hur killar som spelar spontanfotboll inte längre vill vara Messi eller Zlatan, utan att det nu är Nilla, Kosse och Lotta som gäller.

Vi får se om det bara är temporärt, men jag är optimistisk som tusan.
Gunilla Jarlbro, professor i medie- och kommunikationsvetenskap

Kvinnor och mäns lika villkor

I de två tidigare avsnitten i detta kapitel har mästerskapets betydelse för dam- och flickfotboll lyfts fram. Det finns också näraliggande avtryck som möjligen är svårare att klassificera, men ändå finner sin plats i denna rapport.

Svensk damfotboll har fört och för en kamp för sin existens. Ständigt ifrågasatt och jämförd med herrarnas fotboll. Både i TV-dokumentärer och djuplodande reportage i dagstidningar presenteras damfotbollens resa som en historia av förtryck. Johnny Hjelm, professor i historia skriver i en artikel i SvD Kultur den 11 juli:

”Damfotbollen har provocerat på ett sätt som inte riktigt gäller för andra idrotter med kvinnliga utövare. Spelarna har anklagats för att vara okvinnliga, riskera sin fysiska hälsa och för att använda resurser förbehållna för pojkar och män. Kritiken har varit hårdast i länder med stor ojämlikhet mellan könen. (...) Herrfotbollen har varit norm och damfotbollen har uppfattas som en dålig kopia.”

Hjelm lyfter också fram att debatten inte sällan handlar om att marginalisera, osynliggöra eller förlöjliga kvinnor/flickor.

”Det råkar vara damfotbollsspelare, men kunde också vara kvinnliga präster, poliser, militärer (...)”

Många utövare, inte minst landslagets spelare, vittnar om kränkande kommentarer via social medier och andra kanaler. Utan baktanke från den manliga klick av skribenter som står för denna typ av kommentarer blev EM en plattform utifrån vilken detta fenomen kunde diskuteras. Det var efter Sveriges öppningsmatch, 1-1 mot Danmark, som kranarna i näthatfabriken stod öppna. Nedvärderande kommentarer om oförmågan att spela fotboll enligt den manliga måttstocken blandas med kommentarer om spelarnas sexuella läggning. SvD:s kolumnist Ola Billger hade redan samma morgon förutsett det hela.

”Det kommer att kvidas och sväras bland alla dem som bara tittar på damlandslaget för att få en chans att jämföra dem med herrfotboll. Och någonstans efter de första ölen kommer någon av alla dumskallarna att börja twittra eller blogga och sedan är debatten igång: Hur bra är damerna jämfört med herrarna, då? (...) Det där gör vi inte i någon annan sport över huvud taget. Ingen sitter och tycker att Charlotte Kalla är sämre än Marcus Hellner. Ingen tycker att damerna ska sluta tävla på 100 meter bara för att Usain Bolt springer över en sekund snabbare. (...) Det skulle vara skönt om EM-sommaren 2013 också kunde innebära ett slut för det. Då skulle vi ha kommit någonvart - oavsett hur det går för landslaget.”

I tidningen Metro publicerades rakt upp och ned ett antal kränkande kommentarer där avsändaren i flera fall fick skylta med både bild och namn. Via twitter spreds sedan den samlade bilden med vindens hastighet och många reagerade med ilska och fördömanden. Hans G Andersson, till vardags programchef på SVT Interaktiv, tog upp fenomenet i sin privata blogg. Han utgick från viljan att försöka förstå och kontaktade helt enkelt männen som skrivit nedvärderande och undrade vad som fått dem att uttrycka sig så. Han förväntade sig inga svar alls, men fick faktiskt respons från några. Han skriver om resultatet av sin privata undersökning:

”En lade sig platt direkt och sade att han betett sig som en idiot, men med tre andra blev det en diskussion där de efter hand förklarade och berättade en del om vad som fått dem att skriva som de gjorde. De beskrev bl a besvikelse och jargong, och de pratade om att det var roligt att provocera och att få uppmärksamhet. En sade att att han inte förstod varför alla blev så arga, och undrade om det var ordet flator istället för homosexuella som upprörde. När jag sade att det nog var för att han tog upp sexuell läggning överhuvudtaget och sedan frågade om han tyckte den spelade någon roll så blev svaret att han inte bryr sig ett dugg om vilken sexuell läggning någon har och att allt egentligen var ett skämt.”

Det som diskuterats ovan handlar ytterst om hur samhället hanterar strukturer som marginaliserar med utgångspunkt i kön. Under den värsta proteststormen mot de twittrande och bloggande männen var det många som förordade en nedtystning. Argumentet var att de enbart söker uppmärksamhet och då ska de inte få någon sådan. Men nog måste ett samhälle klara av att tala om sådant här? Att likt Hans G Andersson bottna i en önskan om att försöka förstå. EM bidrog, helt enligt Ola Billgers önskan, till en samhällsdebatt som ytterst handlar om kvinnor och mäns villkor för att leva sida vid sida.

Betonas bör att ovanstående utmaning inte bör avskärmas till ett antal näthatare. Den svenska fotbollsfamiljen har nog skäl att fundera över sin egen roll när det gäller hur vi ser på killar och tjejers lika möjligheter att spela fotboll. SvD:s Maria Sundén Jelmini tog upp det faktum att så många tjejer hoppar av som tonåringar i en artikel som publicerades i SvD den 16 juli:

”Vi skriver in våra fotbollstjejer i klubbarna, köper nya skor. Sedan visar vi, med sämre träningstider och planer, med låga förväntningar och nedvärderande kommentarer, att de inte kommer att bli riktigt bra spelare. Är det då så konstigt att de hoppar av?”

Det här är inte ett fenomen enbart inom fotbollen, utan berör idrotten i stort. Men om vi stannar kvar i fotbollsfamiljen och går in på hemsidan för ett av våra distrikt och så letar vi resultat för ungdomsfotbollen. Tror du att F14 (Flick) kommer före P14 (Pojk) i resultatlistorna? Nej, tyvärr inte. Det betyder att resultatrapporteringen följer en annan logik än alfabetets. Oklart vilken. Kanske kan det betraktas som en struntsak, men för den tjej som år efter år får scrolla förbi killarnas resultat för att till slut komma till det egna lagets resultat kanske det blir till en signal. Om EM kan bidra till att distrikten för en diskussion om ordningen på resultaten så är det också ett avtryck. Enligt ett par röster från sociala medier har EM betydelse i sammanhanget.

Patricia: Det här mästerskapet skapar en glädje och inspiration för mina elvaåringar som jag inte trodde var möjlig. Pia, Lotta, Nilla, Seger och övriga sprider förutom fina prestationer även en känsla till flickspelarna att de är viktiga och att spela fotboll som tjej idag är inget som ifrågasätts utan det är en självklarhet. Vi är Pias army.

Anneli: Jag hade drömmen, viljan, en fantastisk talang…men jag kände mig väldigt ensam som ung tjej i en liten stad. Var skulle jag vända mig? Tjejerna i mitt lag hade inte drömmar om landslag…de spelade för att det är kul. När jag kom till en större stad och fick spela med likasinnade kom skadorna… Som fotbollsinstruktör/tränare/föreläsare så kände jag mig ensam igen…vem ville diskutera utvecklingen av flick- och damfotboll… Det var ju flest män på olika positioner. (…) Jag låter bitter, visst det är jag nog, men för det så unnar jag dagens tjejer bättre förutsättningar för att nå ända fram! Så dam-EM betyder otroligt mkt för dagens tjejer som spelar fotboll för att ha kul och för de tjejer som som siktar högt!!!!

Johanna twittrar efter Sveriges semifinalförlust:

”Jag tror fortfarande att sport är ett löjligt bra verktyg för att stärka tjejers självkänsla. Det kommer ge oss ett bättre samhälle till slut.”

DN publicerar den 4 augusti en artikel som blickar tillbaka på en unik idrottssommar. I artikeln konstateras att de kvinnliga idrottsstjärnorna har dominerat de svenska dagstidningarnas sportsidor när det gäller utrymme och uppmärksamhet under de två sommarmånaderna juni och juli. DN:s sportchef, Göran Löwgren, uttalar sig och menar att det inte hänt tidigare, åtminstone inte under de 40 år han varit i branschen. Vid sidan om fotbollslandslaget lyfts sprintlöparen Irene Ekelund och simmaren Sarah Sjöström fram som förklaringar. Gunilla Jarlbro, professor i medie- och kommunikationsvetenskap, uttalar sig i artikeln om varför genomslaget blivit så tydligt just den här sommaren:

”Det handlar om att antalet kvinnliga reportrar har ökat på redaktionerna och det har skapat en större genusmedvetenhet. Sen finns det ett kommersiellt intresse också - tidningarna har väl vaknat och insett att den andra hälften av befolkningen också är oerhört sportintresserad”.

Det framgår att Jarlbro hoppas att sommaren ska vara startskottet på en mer jämlik sportbevakning.

”Vi får se om det bara är temporärt, men jag är optimistisk som tusan.”

UEFA WOMEN'S EURO
SOLNA
UEFA WOMEN'S EURO
SWEDEN•2013
SOLNA
UEFA WOMEN'S EURO
SWEDEN•2013
SWEDEN•2013
UEFA WOMEN'S EURO
SOLNA
UEFA WOMEN'S EURO
SOLNA
SWEDEN•2013
UEFA WOMEN'S EURO

ENGAGEMANG

Fotbolls-EM blev en succé tack vare alla Kalmarbor, volontärer och organisatörer tycker insändarskribenten. ARKIVFOTO: PAUL MADEJ

Volontärerna gjorde EM till en stor succé

Stort tack till alla Kalmarbor, volontärer och organisatörer!

Nu har precis UEFA Dam-EM 2013 avslutats. En del av matcherna spelades som säkert de flesta vet här i Kalmar. Detta evenemang var ett strålande tillfälle för oss i Kalmar att visa upp oss för Europa och världen - vår stad, vår kultur, vilka vi är. Många ställde upp för att göra EM 2013 till en succé och en succé vill jag verkligen kalla det. Detta var möjligt genom att så många Kalmarbor ställde upp och engagerade sig hjärtligt i matcherna och allt runt omkring. I vår stad slogs det första publikrekordet efter-som folk brydde sig om att köpa biljetter och komma till matcherna. Kalmars fanzone var också verkligen speciell i sitt slag med underhållning för hela familjen och en härlig atmosfär.

Med många aktiviteter att göra tillsammans för hela familjen skapades en härlig sammanhållning som passar väl ihop med idrottens anda. Ett verkligt lyckat koncept där barnen kunde spela fotboll, klättra, hoppa med mera och tillsammans med de vuxna följa både matcher och filmer på storskärm.

Att evenemanget blev så lyckat gynnar ju såklart också vårt näringsliv. Kalmars hotell, restauranger, kaféer och butiker var extra välfyllda under dessa dagar. Jag vill rikta mina tack till alla som jobbat hårt för att göra detta möjligt. Det hade inte varit möjligt utan alla duktiga organisatörer och arrangörer från UEFA, projektledare och personal från Kalmar kommun och alla de volontärer som ställde upp och gav av sin tid för att göra EM till den succé det blev.

Snart kommer Ironman till vår vackra stad. Jag hoppas då att Kalmarborna sluter upp på samma sätt och visar sitt engagemang och sin glädje. Då visar vi verkligen för vår omvärld att vi är en stad med stor kapacitet att klara av stora evenemang även i framtiden. På detta sätt marknadsför vi alla tillsammans vår stad och främjar stadens framtidsutveckling!

DJUR

Stolt ända in i benmärgen

Att känna tillhörighet och stolthet är två mänskliga drag. Det här kapitlet beskriver hur mästerskapet bidrar till att ge individer ett sammanhang och mening, men också hur städer och en hel nation kan känna stolthet. Kapitlet behandlar också hur vi uppfattas av andra.

Identitet

En volontär som intervjuades inom ramen för denna studie uttryckte sig så här:

”Jag brukar aldrig riktigt känna att jag har ett sammanhang. Det jag gör brukar inte spela så stor roll. Det här har varit väldigt annorlunda. Utan mig och oss hade det aldrig gått.”

En annan bild hämtas från matchen mellan Sverige och Finland på Gamla Ullevi. I halvtid försöker några av avbytarna att värma upp inför eventuella inhopp efter paus, men det finns ett problem. På innerplan svärmar så många funktionärer som arbetar med att få tillbaka uppsparkade torvor att det är svårt för spelarna att finna lediga ytor. På nästa sida ses funktionärer från Kalmar som arbetar in i det sista med att preparera mattan. Många har varit stolta över att få vara en del av EM under den soliga sommaren 2013.

Totalt arbetade cirka 1300 volontärer under EM. Åldersspannet var 16–83 år. Så här beskrivs de 250 som arbetat i Linköping i samband med att de avtackas:

”De kom från hela landet och några av dem också från utlandet - som England och Portugal. (...) En del har ett stort fotbollsintresse, några andra ett mindre. En del har varit volontärer förut, för många var det första gången.”

Från den databas som upprättats i samband med ansökningarna kan vi dra slutsatsen att det är något fler kvinnor än män som sökte och att den vanligaste tröjstorleken är M. Ganska precis hälften uppger att de studerar eller har studerat på högskola eller universitet. Under turneringen är det några som jobbar enstaka pass medan andra mer eller mindre kör dygnet runt. Ersättningen består av mat i samband med arbetspassen, lite kläder från sponsorn

Adidas och en avslutande resa till finalen i Solna. Uppenbart är det många som också fått med sig erfarenheter och vänner för livet. Och så då ett sammanhang där man fått spela roll.

Att de olika funktionärerna är viktiga för upplevelsen av mästerskapet är uppenbart. En läktarbesökare berättar om sina intryck:

”Funktionärerna som är personliga och som känner igen en när man är på samma arena flera gånger. Som igår, var på Frankrike-Danmark och en funktionär sa ‘Tjena, är du här igen?’ Och vi pratade om lite av varje. Funktionärerna är helt underbara, min väninna som är lite höjdrädd blev rädd för att gå upp till våra platser och en funktionär tog hennes hand och ledde vägen upp till dem och kom med positiva ord hela tiden! Även i pausen fick hon positiv respons av denna funktionär.”

Liknande berättelser finns från värdstädernas Fan Zones där många volontärer också bidragit med hjälpande händer.

Många volontärer har anmält sitt intresse på egen hand eller tillsammans med någon eller ett par vänner. Men det finns också de som anslutits till arbetet genom sitt engagemang i någon förening. Ett sådant exempel är Hossmo BK i Kalmar. Projektledaren i Kalmar, Johan Göransson, öser beröm över föreningen och beskriver kvällen när han besökte dem för att fråga om de kunde ställa upp. Det var under en period när arbetsbelastningen på Johan var hög och energin fanns inte riktigt där. Men kvällen när han mötte damlaget från division fyra gav välbehövlig påfyllning både vad gäller antalet volontärer och sina egna energidepåer. ”Att se deras ögon lysa när de insåg att de kunde få vara med. Och sedan har de svarat ja varje gång vi ringt och bett om hjälp. Kan ni dela ut flyers? Kan ni vara älg? Ja, oavsett vad vi frågat om.” Johan beskriver vidare hur laget består av många tjejer i övre tonåren och att han är övertygad om att de fått mycket tillbaka i form av upplevelser och att de vuxit som lag. Han skrattar gott när han berättar om hur han sett i deras facebookgrupp att de ofta använt koden ”Kör fram Batmobilen” för att beskriva att ett nytt uppdrag landat på deras bord. ”Direkt rasslar det till i kommunikationen och flera svarar att de kommer direkt och andra meddelar att de kommer så snart deras sommarjobb tagit slut för dagen”, avslutar Johan.

Alla volontärer genomgick en utbildning inför mästerskapet. I Kalmar samlas 180 volontärer till en första utbildningsdag den 31 maj. En viktig programpunkt är en presentation där Göran Havik beskriver bakgrunden till mästerskapet och det större sammanhanget. Därpå följer flera utbildningstillfällen inför mästerskapet. Anneli Andersson arbetar till vardags på Linnéuniversitetet med fokus på deras Turismprogram. Under våren har hon varit tjänstledig och istället arbetat som ansvarig för volontärerna i Kalmar. I en intervju i april beskriver hon tankarna bakom utbildningen: ”Vi arbetar tillsammans med Regionförbundet här i Kalmar och har tagit fram en utbildning på totalt 16 timmar vid fem olika tillfällen. Service och bemötande ligger mig varmt om hjärtat och det blir ett särdrag i våra utbildningar här i Kalmar och Växjö. Jag hoppas att det ska bli ett extra värde för våra volontärer.”

Att arbetet som volontär betytt mycket för många är tydligt i intervjuer och på sociala medier. Stoltheten över att få vara en del i EM är påtaglig. I Kalmar har volontärerna en egen grupp på facebook. Catarina skriver efter avslutat uppdrag:

”Ett spontant möte i slutet av maj gav mig denna helt fantastiska, underbara upplevelse! (...) Vi har inte hjälpt er att genomföra detta EM, ni har gett oss möjligheten! Våra ryggsäckar har fyllts med en massa goa minnen, upplevelser och erfarenheter. Tack!”

Christina: **”Sorgligt men sant att det är sista dagen idag. Lite ledsen är man allt att även denna roliga resa har kommit till sitt slut.”**

Linda: **”Vemodigt och tomt kan man säga att det kändes när man cyklade hem nu.”**

I Göteborg har några rullstolsburna volontärer arbetat som läktarvärdar. En av dessa noterar värdet:

”Att stå där i hörnet av Sektion K och se alla fotbollsälskande människor strömma förbi oss gjorde att åtminstone jag fick lite gåshud. Jag minns att jag flera gånger tänkte ‘Händer verkligen detta? Är jag en del av teamet som får Dam-EM i fotboll på hemmaplan att fungera?’ Det var jag. (...) Det har pratats om att EM var ett första steg i att vinna mark för damfotbollen, men för mig handlade det också om att vinna över alla som kanske tvivlat på att funktionsnedsatta har svårt att hjälpa till vid sådana här evenemang och det tycker jag verkligen att vi visade att vi kan!”

I Kalmar har det systematiska arbetet med volontärerna inneburit att man skapat en resurspool som kan återaktiveras vid behov. Redan vid triathlontävlingen IronMan som går av stapeln några veckor efter EM är det dags. Budskapet om att det behövs vätskekontrollanter, cyklister mm går ut via den gemensamma facebookgruppen. Vidare har man funnit arbetssätt att identifiera, utvärdera och utbilda volontärer som kan användas vid framtida evenemang om resurspoolen inte räcker till.

Det är inte bara volontärer som genom EM fått ett sammanhang. I takt med att mästerskapet närmade sig utökades såväl den nationella som de lokala organisationerna med korttidsanställda. En av dessa skriver med en månads anställning i ryggen i ett försök att sammanfatta sina intryck:

”Matchen i Norrköping är över och vi är de sista kvar i VIPen. Vi sitter kvar så länge som möjligt för att kunna låta alla intryck från vår tid med EM 2013 sjunka in ordentligt, för att vi på något sätt ska förstå hur stort detta är vi fått vara med om att arbeta med och på nära håll fått uppleva. Att vi fått träffa så många kompetenta människor som gjort vår EM-resa till något helt fantastiskt.”

Det primära syftet med berättelserna ovan är att påvisa hur mästerskapet kommit att betyda mycket för enskilda individer. Att finna mening och ett sammanhang och att få känna stolthet är ett värde som skapats för många. Liknande värden går att beskriva på en kollektiv nivå. ”Vi Kalmariter kan”. Följande avsnitt ägnas åt sådana berättelser.

I oktober 2011 bjöd organisationskommittén i Växjö in intresserade att lyssna till en beskrivning av det kommande mästerskapet av Göran Havik. Det blev lapp på luckan och stort intresse från föreningar, företag och andra intressenter. Landshövdingen fanns också på plats. Detta utspelade sig före alla strategiska diskussioner om biljettpriser och biljettpaket, men trots det avkrävdes Göran att börja ”sälja” biljetter där och då. Han vittnade om ett stort engagemang och många goda idéer om hur mästerskapet kan leda till något gott för hela regionen. I samband med det platsbesök som UEFA genomförde i mars 2012 var det återigen god uppslutning från ledande beslutsfattare i Växjö. Det samma gällde när Kalmar bjöd in den gästande delegationen till middag på Kalmar slott. Ledande politiker i både Kalmar och Växjö sade i sin respektive middagstal att mästerskapet är oerhört viktigt för deras respektive regioner i ett brett perspektiv - växtkraft, attraktion utveckling och engagemang.

I samband med de senaste mästerskapen för herrar har konceptet Fan Zone vuxit sig starkt. Benämningen har skymtat förbi tidigare i denna rapport, men här följer en mer samlad beskrivning. Idén är enkel. Att skapa en yta, gärna i nära anslutning till stadskärnan och i bästa fall också arenan, där fans med eller utan biljetter kan samlas såväl före som efter matchen. Musikunderhållning, mat, storbildsskärmar och andra aktiviteter är tänkbara ingredienser. Fan Zone är också en arena för sponsorer knutna till mästerskapet. I samband med den studieresa som anordnades till Tyskland och dam-VM blev det uppenbart för EM-kansliet och värdstäderna att en Fan Zone också kunde fungera i samband med ett mästerskap för damer. De sju zonerna som byggdes upp i värdstäderna har utan tvivel bidragit till folkfesten och mer än 270 000 besökare räknas in under turneringen.

Kalmar var en av de värdstäder som tidigt beslutade sig för att satsa stort på konceptet Fan Zone i anslutning till EM. På Sveaplan i centrala Kalmar skapade man en aktivitetsyta, på land och i vatten, där gästande supportrar, turister och Kalmarborna själva möttes och trivdes under ett par veckors tid. Pär Israelsson, ansvarig för projektet, beskrev i en intervju ett par månader före EM hur ytan skulle fyllas med artister, fotbollsskoj, hoppborg, parkour, inspelningsstudio, servering, storbildsskärm m.m. och att allt skulle vara gratis. Pär igen:

”Tillgängligheten för alla är centralt. Kalmarborna ska känna att det här är deras fest, deras tillsammans med alla som reser hit under EM”.

Linda, som bloggar i Barometern, har sin bas under EM här i Fan Zone. Den 17 juli skriver hon i bloggen:

”Nu går snacket, alla pratar om det, folk börjar förstå. Att Fan Zone is the place, allt är gratis, folkfest är ett faktum. Och det är en rätt sjuk och fantastisk känsla. Det vi har jobbat med och planerat fram med möten och samtal – händer nu. Och ni är med på resan. Hade man slagit upp ‘gemytlig’, ‘trevligheter’ och ‘fest’ i SAOL, hade det kommit upp en bild på Fan Zone från igår. Utan tvek. Jag blir stolt ända in i benmärgen.”

I nästa inlägg beskriver Linda en rolig episod som också säger något om Kalmar-

bornas inställning till aktiviteterna i Fan Zone. När hon gick igenom sin mejl hittade hon ett med rubriken "EM på Sveaplan". Hon skriver i bloggen:

"Jag börjar läsa och klumpen i magen blir ett faktum. 'Ni ville att boende skulle höra av sig om man har några synpunkter, och jag vill framföra en sådan.' Jag känner mig per automatik dålig till mods men jag fortsätter läsa. 'Jag öppnar fönstret varje dag för att njuta av era aktiviteter, de hör jag ända till mitt fönster. Ni gör ett fantastiskt jobb, hoppas ni har det roligt, glad sommar!' Nu kan vad som helst inträffa. Jag är glad oavsett. Jag blev så glad att jag öppnade en tatueringsstudio. Med loggan Sweden 2013. De sitter som en smäck."

Också insändare i lokalpressen hyllar mästerskapet i Kalmar. Under rubriken "Kalmar – alla tiders sommarstad" skriver Bengt:

"Vilken sommar vi har och vilket folkliv på stan! Det ena evenemanget avlöser det andra och ofta är det svårt att bestämma sig för vad man ska välja. EM i fotboll var en jättesuccé både på arenan och i Fan Zone på Sveaplan."

Nasim skriver i en annan insändare, vilken kan läsas i sin helhet i inledningen av detta kapitel:

"Stort tack till alla Kalmarbor, volontärer och organisatörer! (...) Detta evenemang var ett strålande tillfälle för oss i Kalmar att visa upp oss för Europa och världen – vår stad, vår kultur, vilka vi är. Många ställde upp för att göra EM 2013 till en succé och en succé vill jag verkligen kalla det. Detta var möjligt genom att så många Kalmarbor ställde upp och engagerade sig hjärtligt i matcherna och allt runt omkring. (...) Kalmars fanzone var också verkligen speciell i sitt slag med underhållning för hela familjen och en härlig atmosfär."

I en intervju med Johan Göransson ett par dagar efter den sista matchen i Kalmar svarar han eftertänksamt på frågan om vad man åstadkommit.

"Helt ärligt så var vi nog många som undrade om vi verkligen skulle klara av det. Kan verkligen Kalmar arrangera ett dam-EM i fotboll? Nu vet vi att vi kan. Vi har på alla områden fått höga betyg och nu behöver vi inte tveka om att vi duger."

Att Kalmariter kan slår också Marie från Hossmo BK fast i ett inlägg på facebook:

"Ännu en dag jag vaknar lycklig och stolt! Tänker på alla nya fantastiska människor jag har fått möta tack vare ert otroliga arbete. Dessa människor som varit så glada och positiva till denna fantastiska upplevelse vi i Kalmar har fått dela med varandra. Jag har njutit av att helt plötsligt mötas av leende helt främmande människor, människor som har sagt hej trots att vi inte känner varandra. (...) Vi har inte bara påverkat varandra och omvärlden, vi har visat alla dessa leende Kalmariter att det gaur i Kalmar."

En annan av volontärerna skrev lite tidigare under turneringen:

"När man får veta att vi slog EM-rekord igår slår Kalmar- och volontärshjärtat lite extra starkt!"

Det finns en stolthet också i de andra värdstäderna. Växjös projektledare Anna Sjödahl och hennes närmaste kollegor lyfts fram i Smålandsposten Onsdagskrönika den 17 juli. Krönikören erkänner utan omsvep att han varit skeptisk innan turneringen, men att den svenska EM-organisationen, såväl centralt som i respektive värdstad gjort väl ifrån sig.

"Precis som alla i hela Sverige vet att Jan Björklund är synonym med skolfrågor vet numera alla i Växjö att Anna Sjödahl 'det är hon med fotbolls-EM'.

I samma tidning skrev Dan Magnusson i en krönika den 12 juli:

"Folklivet i centrala Växjö en torsdag i juli brukar vara ungefär lika obefintligt som på julaftons eftermiddag. Men den 11 juli 2013 var alltså ingen vanlig sommartorsdag. När jag tog en promenad i centrala Växjö mötte jag män i orange kostymer, kvinnor med tyska flaggor som kjol (!) och barn med färgsprakande ansiktsmålningar. (...) Jag har bevakat både OS, VM och EM på plats – men aldrig i min egen hemstad. Ärligt talat är det en smått surrealistisk upplevelse. Ljuden, dofterna, ljuset – till och med vädret. Allt var precis som det brukar på stora mästerskap."

Den lokala organisationen i Kalmar har på olika sätt materialiserat känslan av stolthet och på så sätt bevarat minnet av EM. Alla volontärer har skrivit sina autografer på en gigantisk matchtröja. Den lokala konstnären Lotta Rautio fick i uppdrag att fånga stämningen från mästerskapet och i samband med Kalmar FF:s hemmamatch mot Brommapojkarna överlämnades hennes tavla till arenan, där den också kommer att hänga. Konstverket innehåller bland annat en linimentindränkt strumpa och en matchbiljett från Tyskland-Norge. Utanför arenan har ett träd planterats som minne över turneringen. Stjärnan runtomkring

"Jag blev så glad att jag öppnade en tatueringsstudio. Med loggan Sweden 2013. De sitter som en smäck."

trädet innehåller de olika matchresultaten. När resultatet från matchen Tyskland-Norge blästrades in fanns matchens enda målskytt, norska Ingvild Landvik Isaksen, på plats för att ta del av upplevelsen. Bredvid trädet finns också en stenpelare med plattor där trupperna för de fyra lagen i Grupp B finns ingraverade.

I det här avsnittet har berättelserna hämtats framförallt från värdstäderna. Syftet har varit att lyfta fram betydelsen av mästerskapet för individer som upplevt mästerskapet på nära håll. Känslan av sammanhang och ”vi kan” har dominerat framställningen. För EM-kansliet har det dock varit viktigt att ”alla” ska få känna sig delaktiga. Biljettkonceptet bottnade till exempel i den ambitionen. Det gör också den idé som tidigt föddes och som följt mästerskapet under hela förberedelsearbetet. EM-kansliet tog tidigt fram en T-shirt med budskapet Sweden 2013 på framsidan. Ganska snart väcktes också idén om att få tröjan till så många länder och städer som möjligt för att fotograferas. Ovan ses till exempel tröjan på plats i Japan. Maria af Geijerstam, som arbetat med kampanjen från kansliets sida sade i en intervju långt före EM:

”Vi vill sprida budskapet om att UEFA Dam-EM spelas i Sverige 2013 och t-shirten har verkligen hjälpt oss med detta. Vår turneringsslogan är Winning Ground och med denna kampanj känner vi att vi verkligen vinner mark både socialt och mentalt såväl i Sverige, men också utomlands.”

Självklart handlar detta om marknadsföring. Men tröjan och idén om ta den ut i världen skapar också känslan av samhörighet. Genom handlingen att få tag i en tröja, ta med den i packningen, låta någon fotografera och sedan skicka in en bild via den interaktiva karta som skapats blir du delaktig. Det rimmar väl med hur Göran Havik talar om att göra mästerskapet till ditt eget. ”Jag var där”, betonar Göran som sagt ofta.

Noterbart är också att en stor mängd mer eller mindre kända svenskar valde att associera sig med mästerskapet vid olika tidpunkter. Komikern Özz Nujen twittrar den 16 juli:

Folklig, folkligare, Pia Sundhage. Det vår förbundskapten gör är inget annat än ren kärlek till sporten och sammanhållningen. Kärlek!”

Djurgårdens ishockeyspelare Jimmie Ölvestad skriver den 25 juli:

”Grattis Svenska Fotbollförbundet för ett helt magiskt genomfört EM! Ni har gjort en insats för svensk damfotboll. Jag är en stolt svensk idag. ”

Stefan Holm, känd legofantast, Twittrar i början av turneringen ut en hyllning till EM som ni kan se på bilden ovan. Avslutningsvis tar vi hjälp av några ytterligare tweets för att ytterligare förstärka att sammanhang och stolthet kan finnas på en nationell nivå. Det råder ingen tvekan om att landslaget och EM skapade någon form av nationell sammanhållning.

Angela: **Så jäkla grymt att Sverige visar vägen för resten av Europa hur en fotbollsfest i damsammanhang går till – kärlek!**

Jenny: **I en tid när nästan ingenting är gemensamt i Sverige längre så har landslaget gett oss något att samlas kring – tillsammans.**

Daria: **Sweden2013 suddar bort andras definition av mig som invandrare eller flykting. Jag får äntligen vara svensk. En svensk supporter!**

Image

Det föregående avsnittet har i första hand betonat värdet av att vara en del av något och om att bli stärkt i sin identitet. Den andra sidan av myntet handlar om vem du är och vill vara i andras ögon.

De sju värdstäderna uppvisar alla en medvetenhet om betydelsen av att attrahera evenemang av EM:s storlek. I magasinet Norrköping Växer som kommer ut under våren 2013 lyfts två lokala aktörer fram som viktiga för evenemanget. Det ena är företaget Gigant Print som ansvarar för att ta fram det tryckta material som används för att klä de sju värdstäderna i EM-skrud. Det andra är Spa- och konferenshotellet Villa Fridhem som under mästerskapet bland annat inhyser det franska laget under tio dagar. Representanter för de båda företagen lyfter i artikeln fram betydelsen av EM för sina företag, men också för Norrköping som stad. Magnus Dahlin från Villa Fridhem uttrycker:

”Förutom glädjen i att vi redan är fullbokade under halva juli månad har vi chansen att visa upp både Villa Fridhem och hela den fantastiska Kolmårdsmiljön runt omkring. Medieuppbådet är stort och förhoppningsvis görs reportage om franska landslaget både i svensk och internationell TV och press. Det kan vara ett oerhört viktigt skyltfönster för oss, men också för hela Norrköping som besöksmål”.

I mitten av maj meddelar Kalmar via sin facebooksida att kommunen haft besök av två journalister från det holländska/belgiska magasinet BeNe Magazine. De planerade för ett stort EM-nummer och under besöket i Kalmar tillbringades tid bland annat på arenan och på Kalmar Slott. Det mediala intresset ökade in mot mästerskapet och från hotellen i Kalmar rapporterades bokningar på upp till 70 journalister bara från Tyskland. Totalt ackrediterades cirka 1000 mediarepresentanter under EM. Här bredvid visas bilder från en fotosession med det norska laget med Kalmar Slott i bakgrunden. Det är givet att det finns ett marknadsmässigt värde på de bilder som kablats ut över Europa och andra delar av världen. Men det finns andra studier av mästerskapet som säkert på ett mer tillförlitligt sätt kan tala om värdet av dylika bilder. Här nöjer vi oss med att konstatera att mästerskapet på olika sätt påverkat bilden av Sverige och svenskarna utanför våra gränser.

Kopparberg/Göteborgs spelare Yael Averbuch har meriter från det framgångsrika amerikanska landslaget. Vid sidan om sin aktiva karriär är hon en kunnig konsument av fotboll och författar en blogg. Hon återvände till Sverige efter ett besök i hemlandet dagen före EM och följde sedan mästerskapet på plats i Göteborg. Den bild som hon presenterar till en internationell publik är säkert representativ för hur Sverige beskrivs utomlands i anslutning till EM. Hon skriver bland annat:

”Sweden is awesome. Something that has really amazed me and pleasantly surprised me since coming to Sweden is the country’s respect for women’s sports. Newspapers feature articles on the local teams, TV covers a lot of games, and fan support is impressive. While most times there aren’t tons of people in the stands for club games, everyone around the city is aware of their local team. I was lucky enough to be in Göteborg for two games that featured Sweden and all day the city was filled with yellow and blue shirts. (...) I’m not Swedish, but was sure proud to be a temporary resident of a country that appreciates and supports their women’s fotboll.”

En mer humoristisk, men ändå värdefull, bild av Sverige förmedlades via den småländska älgen som till mästerskapet fick det nya namnet Peppe Älg. Älgen var en del av TV4:s bevakning av EM och inför varje speldag tippade älgen resultat genom att välja äpplehalvor. Peppe fick också ett twitterkonto där intresserade kunde följa tippandet. Ganska snart uppmärksammades älgen i internationell media, bland annat med inslag i BBC, NRK och tyska NDR.

Den kanske mest tydliga internationella relation som uppstod genom EM var den mellan värdstaden Kalmar och Norge, som spelade sina tre gruppspelsmatcher och

vidare sin kvartsfinal i Kalmar. Relationen kom till ett tydligt uttryck i samband med volontärernas resa till finalmatchen i Solna. Linda berättar:

”Med en pensel i ena handen och ett glas rött i andra så är tre flaggor färdiga. Två där det står Good luck from Kalmar och en Kalmarflagga där det står Norway was here.”

NRK mötte upp när de fyra bussarna från Kalmar kom till Solna. Som synes på föregående sida så fick volontärerna och deras flaggor också utrymme i TV-sändningarna från finalen. För att förstå det här beteendet så får vi backa bandet ungefär ett halvår.

Direkt efter lottningen i Göteborg, när det står klart att Norge spelar minst tre matcher i Kalmar smider Kalmariterna planer för att locka norska fans till sig under sommaren.

”Planen är fantastisk, anläggningen är också fantastisk och vi har blivit mycket väl mottagna av hela organisationen. Det är världsklass här.”
Even Pellerud, förbundskapten

Genom det faktum att det norska förbundet ”lånat ut” en av sina medarbetare till det svenska EM-kansliet i syfte att se och lära etableras snart en relation mellan Kalmar och det norska förbundet. Johan Göransson bjuds in till den norska cupfinalen på Ullevål i november och rapporterar därifrån om en mycket bra känsla inför sommaren.

När det norska laget väl anlänt till Kalmar och påbörjat träningen inför premiären citeras förbundskaptenen Even Pellerud i Barometern.

”Planen är fantastisk, anläggningen är också fantastisk och vi har blivit mycket väl mottagna av hela organisationen. Det är världsklass här.”

Dagen efter den överraskande segern mot Tyskland, vilken innebär att Norge stannar kvar i Kalmar för kvartsfinal mot Spanien, twittrar spelaren Solveig Gulbrandsen:

”God morgen #Kalmar, veldig fornøyd m noen dager ekstra! Flott by, vær, publikum och folk.”

Många av de andra spelarna stämmer in i hyllningarna. En ledare i IFK Kalmar besvarar känslorna och skriver till lagkaptenen Ingvild Stensland:

”Ni har lämnat ett minne för livet, ni har varit underbara att ha här! Välkomna tillbaka när ni så önskar!”

I en artikel i Expressen från den 19 juli citeras den norska ordföranden i UEFA:s damfotbollskommitté, Karen Espelund:

”I Kalmar träffade jag flera norska fans som hyllade staden, invånarna, engagemanget och intresset till skyarna.”

NRK:s Erik Strand sammanfattar mästerskapet i en tweet:

”Takk till fantastiske fotballjenter! Takk till Sverige, Stockholm, Norrköping, og ikke minst Kalmar!”

Det är inte bara Kalmar som tjusar omvärlden under sommaren 2013. När UEFA kallade till presskonferens dagen före finalen mötte de ett internationellt pressuppbåd. På UEFA:s hemsida rapporterades:

”UEFA General Secretary Gianni Infantino referred glowingly to Sweden 2013 as ’the best ever Women’s EURO that UEFA have organised’ at a press conference on the eve of the final.”

Karen Espelund fyllde på med liknande omdömen och hyllade idén med att introducera Fan Zones vid ett dam-EM.

”That’s also been a breakthrough for a Women’s EURO. It’s the first time we’ve had fan zones and they’ve been packed – with all types of people, from small children to grandfathers and grandmothers. And I’ve seen a lot of boys in their 20s really happy to follow the Swedish team but also the tournament.”

Den norska journalisten och fotografen Andreas Berge skriver i en tweet i slutet av turneringen:

”Sverige är riktignok ute av EM, men de har vunnet ’VM og EM’ med sitt fantastiske arrangement.”

Finske Petri Pusa uppmärksammar en detalj, i form av det mejl med viktig information som går ut till besökare av finalen några dagar i förväg:

”Got an #euro2013 final email. Great fresh info for Sunday: How to get there, schedule, forbidden items. Event orgs, learn from Sweden2013.”

Den sista berättelsen hämtas från Norrköping och påminner om att bilden av Sveriges förmåga att leverera inte byggs av en eller två personer, utan av väldigt många som bidrar på sitt sätt. I samband med ett besök av UEFA som genomförs hösten 2012 möts den internationella organisationen UEFA och en mindre svensk förening från Östergötland. En av deltagarna berättar:

”Det är oftast hjärta som möter struktur. Jag kommer speciellt ihåg när vi kom för att kolla Dagsbergs IP. Vaktmästaren där, han liksom jagade oss med hembakta bullar och nybryggt kaffe. Jag minns att jag sa till en delegat: ’Jag ber om ursäkt om det sinkade tiden’. Men jag fick då svaret: ’Om det hamnar ett lag här…så kommer dom att bli så ompysslade som det bara går…så det är fantastiskt.”

Att få motta den här typen av internationella omdömen, bland annat från en erkänt krävande partner i form av UEFA, ska inte underskattas. Sverige tillskrivs genom EM goda egenskaper som god organiseringsförmåga och leveransförmåga samt värderingar där kvinnor och män ges förhållandevis lika villkor. Sådana bilder spiller gärna över på andra områden. Det är garanterat positivt när SvFF väljer att kämpa om framtida mästerskap, såväl för damer som herrar. Den svenska idrottsfamiljen i stort påverkas av varandra och det är rimligt att anta att andra specialförbund som söker större evenemang kan dra nytta av ett framgångsrikt EM. Men spilleffekten stannar troligen inte inom idrotten. Sverige kan framstå som ett attraktivt alternativt för såväl turister som mer permanent arbetskraftsinvandring. Slutligen kan den positiva bilden säkert också ge effekter för företag och industri som verkar på en internationell marknad. Inom ramen för den här studien finns ingen möjlighet att uppskatta storleken på sådana värden, enbart lyfta fram och addera till det övriga.

Nya förutsättningar

Såväl nationellt som globalt pågår en kamp för att vara mer attraktiv än andra. Kommuner, regioner och länder kivas om begränsade resurser och alla tycks vilja växa. I en svensk kontext är det tydligt hur idrottsevenemang, likt EM, blir allt viktigare. Ekonyheterna den 20 augusti 2012 tar upp just detta ämne och Erik Strand från RF uttalar sig:

”Det har varit en väldigt stark ökning de senaste åren och det handlar både om olika former av cuper för flickor och pojkar i massa olika idrotter, men det handlar också om internationella tävlingar. Det är en väldigt tydlig signal om att idrottsturism och allt vad det innebär är i starkt ökande.”

Dan Persson bloggar på uppdrag av Idrottens Affärer. I september 2012 skriver han i positiva ordalag om att RF tydligare stärker samarbetet med besöksnäringen för att möjliggöra fler stora idrottsevenemang till Sverige. Han lyfter fram ett antal problem som behöver lösas längs vägen, till exempel bristen på politiskt stöd samt dilemmat att de internationella förbunden tar en ökande andel av intäkterna. Men han ser också möjligheter.

”Samverkan med besöksnäringen är också äntligen ett steg på vägen bort från bilden av den tärande idrotten som lever på statsstöd till den moderna, korrekta bilden av den närande idrotten som är med och genererar skatteintäkter och sysselsättning som en viktig del av upplevelseindustrin.”

Utifrån värdstadens perspektiv är EM ett evenemang i raden av många andra. Med ett sådant perspektiv är det också möjligt att se hur det ur ett evenemang föds förutsättningar för kommande. Genom att följa organiseringen av EM under mer än två år är det möjligt att slå fast att mästerskapet inneburit en markant kompetenshöjning för individer i nyckelpositioner, såväl på EM-kansliet som i värdstäderna. Nedan följer två korta personporträtt för att tydliggöra poängen. Men det är just bara

två exempel. Organiseringen av EM har bidragit till många liknande fall.

Victoria Sandell Svensson, firad nationalidol, tvåbarnsmor och med en kort tids erfarenhet från jobbet som klubbchef i Djurgårdens IF, knyts till EM-kansliet med en inledningsvis relativ vag arbetsbeskrivning. På en direkt fråga i samband med en intervju i april 2012 beskriver hon att man som spelare inte funderar så mycket på allt som sker runt ett EM, VM eller OS.

”Man är så fokuserad på sitt och laget att man inte alls funderar på hur mat, tvätt, logistik eller biljettkoncept fungerar.”

Utöver rollen som ambassadör och inspiratör, som beskrivits tidigare i rapporten, får Victoria ansvar för den övergripande servicen till de deltagande lagen. I uppdraget ligger att hålla samman arbetet med de så kallade lagvärdarna. Lagvärden är den närmaste kontakten mellan EM-organisationen och laget, det vill säga en betydelsefull ”allt i allo”. Att vara lagvärd innebär att man hela tiden ska vara tillgänglig för laget och de bor och reser ihop med det under hela turneringen. Utöver arbetet med lagvärdarna, vilket inkluderar rekrytering och utbildning, spelar Victoria också en viktig roll i samband med UEFA:s återkommande besök i Sverige.

Johan Göransson nådde aldrig den riktiga toppnivån i sitt eget idrottande, men samlade ändå på sig goda insikter om idrottens villkor under sin egen karriär. Han erhöll också goda relationer med Kalmar FF:s organisation. När vi möttes första gången, våren 2011, arbetade han med frågor kring idrottsturism på Smålandsidrotten, men var påtänkt till en liknande roll på det kommunala bolaget Destination Kalmar. Han bytte snart stol och fick ett tydligt ansvar i rollen som projektledare för Kalmars arbete med EM. Rollen som projektledare innebär bland annat ett ansvar för en budget på flera miljoner, rekrytering av en stadigt växande skara anställda, marknadsföring av evenemanget i alla möjliga och omöjliga sammanhang samt att vara en sammanhållande kraft för alla de lokala, nationella och internationella organisationer som möts rörande mästerskapet i Kalmar. Allt dessutom med UEFA och SvFF ständigt närvarande bakom höger axel. Johan har fått välförtjänt beröm för sitt arbete och därutöver lärdomar och ett kontaktnät som han kommer att ha glädje av i resten av livet.

Om vi återvänder till värdstaden så är det självklart att den kompetenshöjning som enskilda individer, likt Johan, får är betydelsefull. Lyckas man bara att behålla dessa personer i sina organisationer har de goda förutsättningar att kunna bidra i samband med kommande evenemang. Lika viktiga är de relationer och nätverk som binder samman olika nyckelaktörer i en värdstad. Genom EM har relationerna mellan olika kommunala enheter stärkts, liksom mellan Destination Kalmar och en rad andra aktörer så som Kalmar FF, Regionförbundet i Kalmar län samt Linnéuniversitetet. Därutöver tillkommer den volontärspool som kommenterades redan i föregående kapitel.

Vägen fram till ett mästerskap innebär också ett stort antal möten i olika fora med människor som annars inte säkert skulle träffas. På sådana möten förs diskussioner som annars kanske inte skulle föras. Flera sådana möten har redan passerat förbi i olika berättelser tidigare i rapporten. Men här följer några exempel på möten som har potential att vara betydelsefulla. Listan hade kunnat vara avsevärt längre.

14 maj 2012. Projektmedarbetare i Halmstad rapporterar om lyckad föreningsträff där inte bara fotbollsföreningar dök upp. Diskussioner om Fan Zone och vad man kan göra tillsammans och enskilt runt matcherna.

2 oktober 2012. Projektledarna i Norrköping och Linköping möter föreningslivet i Linköping och talade om EM inför ett femtiotal föreningsrepresentanter.

10 oktober 2012. Solnas projektledare träffar ordförande i Stockholmsalliansen för samtal om samarbete mellan alliansen och Tyresö i samband med finalen. Publikrekrytering, volontärskap och om fortsättningen efter EM står på agendan.

11 oktober 2012. Kalmars projektledare är inbjuden till Rotary för att berätta om mästerskapet.

26 november 2012. Projektledaren i

Johan Göransson, projektledare för Kalmars arbete med EM

Kalmar möter det lokala näringslivet på ett lunchmöte där information om mästerskapet är huvudpunkten.

5 december 2012. Projektledaren i Kalmar föreläser om idrottsturism och EM på Öland.

17 januari 2013. Projektledarna i Kalmar och Växjö träffar Destination Småland för att tala om internationell marknadsföring.

8 februari 2013. Projektledarna i Kalmar och Växjö träffar Blekinge Fotbollförbund och Sisu i Blekinge.

31 maj 2013. Projektledaren i Kalmar deltar på Ölands besöksnärings kick-off.

Vilket framgår av exemplen ovan har arbetet med att förbereda EM resulterat i samarbete mellan städerna i respektive spelcentra. Kalmar-Växjö har till exempel haft anledning att lösa många frågor tillsammans och båda projektledarna vittnar om att den andre varit ett väldigt viktig bollplank. Tillsammans har man besökt de deltagande länderna och varit på mässor och cuper. Men också utanför Småland skapas nya relationer. Kalmar och Växjö utgör ett spelcentra där ingen av orterna har någon liknande erfarenhet i bagaget. I Halmstad däremot spelades U21-EM för herrar för några år sedan och erfarenheterna därifrån är värda mycket när man nu ska vara värd för EM. Erfarenheterna är inte bara värda mycket för Halmstad, utan det är tydligt att också Växjö och Kalmar såg värdet. Värdstäderna träffas regelbundet vid träffar arrangerade av EM-kansliet. Vid dessa tillfällen läggs mycket vikt vid information från UEFA och/eller det svenska EM-kansliet som värdstäderna behöver. Det kan handla om en genomgång av hur informationsmaterial och logotyper får och inte får användas eller tips inför kommande platsbesök från UEFA. Men självklart utgör dessa tillfällen också en möjlighet att utbyta tankar och idéer mellan värdstäderna. För Växjö och Kalmar var inte detta nog, utan vid ett tillfälle bjöds vännerna från Halmstad in för att berätta om sina erfarenheter och hur man nu arbetade med dam-EM. Göran Havik berättar att representanter för Halmstad i sin tur vittnat om att de hämtat hem nya evenemang som man tidigare inte haft eller kunnat få genom relationerna med Norrköping. Den här typen av osynliga band som knyts mellan evenemangsfolk i de olika värdstäderna är också värden som uppstår i spåren av mästerskapet.

Arbetet med EM har också inneburit att kunskap har spillt över till andra idrotter. Johan Göransson har till exempel talat i Almedalen i juli 2012 på ett RF-seminarium om vinster av internationella arrangemang. Han deltar också i februari 2013 på ett nätverksmöte om stora idrottsevenemang i Sverige. I samband med semifinalen i Norrköping anordnar RF ett seminarum där 14 personer från lika många specialförbund bjuds in för att ta del av och samtala kring erfarenheterna som dragits såväl av EM-kansliet som av den lokala organisationen i Norrköping.

Det går också att tala om kompetensvinster vad gäller arena-arrangemangen runt en fotbollsmatch. Karen Espelund citeras i en artikel i Barometern den 24 juli.

”Nu har Kalmar haft ett arrangemang med UEFA-krav och jag hoppas att de kan ta med sig den erfarenheten in i Allsvenskan. Här får du en nivå som du kan använda i vardagen även om inte allt går att tillämpa.”

Bland lärdomarna som EM gett kan nämnas behovet av mer avgränsade ansvarsuppgifter. På en ”vanlig” match kan personen som ansvarar för säkerheten också ha ett antal andra frågor på sitt bord. Men erfarenheterna från EM visar på fördelen med att fler personer blandas in för att inte splittra uppmärksamheten.

Vid sidan om Kalmar är också arenorna i Växjö och Linköping relativt nybyggda och det saknades rutin att arrangera landskamper på dessa arenor när Sverige tilldelades mästerskapet. Samtliga värdstäder fick redan före EM insyn bakom kulisserna, både i samband med studieresan till VM i Tyskland 2011 och vid jubileumslandskampen mellan Sverige och Brasilien som spelades på Råsunda i augusti 2012. Därutöver har SvFF systematiskt lagt ut U21-landskamper och träningsmatcher för damlandslaget på de tre nya arenorna för att höja kompetensen inför EM. En kompetenshöjning som alltså fortgått genom matcherna som spelats under EM. Sammanfattningsvis kan sägas att Sverige står bättre rustade för framtida evenemang genom arbetet med EM.

In the Eurobubble

Att arrangera ett stort event likt ett EM för damer skapar förutsättningar för innovationer. Både från intervjuer i Tyskland och Sverige samt i tidigare litteratur om stora evenemang används liknelsen av mästerskapet som en bubbla. Inte bara själva turneringen utan också perioden före beskrivs som en tid då man kan föreslå saker, träffa människor och genomföra idéer som i ett ”normaltillstånd” varit svårare. Tillfället skapar tjuven, fast i en mer positiv bemärkelse.

Studierna av VM för damer, som alltså spelades i Tyskland sommaren 2011, gav också bilden av mästerskapet som ett lokomotiv. Det fanns ingen möjlighet för FIFA, Tysklands fotbollförbund eller värdstädernas organisationer att själva hinna med att genomföra alla goda idéer som bollades upp. Däremot intog man en tillåtande attityd och uppmuntrade andra goda krafter att ”haka på” lokomotivet. På så sätt uppstod positiva värden som utan mästerskapet haft svårare att komma till stånd.

Både det svenska EM-kansliet och värdstäderna har varit väl medvetna om möjligheterna som EM skapar, men också om sina egna begränsningar. Man har ändå försökt att entusiasmera och stötta nationella och lokala initiativ så långt det varit möjligt. Inom Halmstad kommun satte man till exempel tidigt igång nio olika projektgrupper med syfte att säkerställa alternativa aktiviteter med koppling till EM. Hur kan mästerskapet användas i skolsammanhang? Hur kan mästerskapet involvera näringsliv och andra organisationer? Från Kalmar rapporteras redan i september 2012 om möten med Kalmar länsmuseum och ungefär samtidigt träffar projektledaren i Växjö såväl representanter för Smålands museum, konsthallen som biblioteket. I texten nedan framställs berättelser från sommarens EM som utvecklar liknelserna av mästerskapet som en bubbla och ett lokomotiv.

Det finns exempel på hur idrottsrörelsen använt EM som draglok i sin ordinarie verk-

Foto: Johan Rheborg

samhet. Riksidrottsförbundet har sjösatt en utbildningssatsning på värderingsfrågor inom idrotten – Värdefullt. Syftet är att få föreningar runt om i landet att samtala och fundera över vad som är viktigt och värdefullt inom barn- och ungdomsidrotten. Smålandsidrotten utbildade under vintern 2012/2013 så kallade piloter i värdegrundsfrågor som sedan erbjuds till föreningar i Småland som vill ha hjälp med värderingsfrågor i sina grupper. Vidare erbjöds gratis EM-biljetter till alla de grupper som tog sig an Värdefullt på ett systematiskt sätt. Vid ett första tillfälle träffade gruppen en av piloterna och diskuterade tillsammans. Vid nästa tillfälle träffas gruppen på egen hand för att enas om tre saker som man ska förhålla sig till och leva efter. När gruppen redovisade dessa tre ledstjärnor till Smålandsidrotten skickades biljetterna åt andra hållet. Smålands Fotbollförbund lanserade under våren före mästerskapet en satsning på klassfotbollar. Man erbjöd sina föreningar att anmäla intresse att få gå till en eller flera skolor för att dela ut gratis fotbollar till alla förskoleklasser. Utdelningen var också tänkt som ett tillfälle för information om respektive förenings verksamhet. UEFA höll under turneringens sista dagar en workshop på temat "Women's football development". För första gången deltog UEFA:s samtliga nationsförbund i samband med en dylik sammankomst.

Johan Rheborg är när detta skrivs aktuell med en TV-serie om att fotografera. Han brukar dock inte ta fotouppdrag, men gjorde ett undantag när han fick frågan om att fånga damfotbollens verklighet.

Bakom uppdraget står Elitfotboll Dam (EFD) vars generalsekreterare Linda Wijkström förklarar bakgrunden i en artikel i Aftonbladet den 1 maj 2013:

"Vi vill visa upp en annan sida av damfotbollen än den som förmedlas genom matchbilder och samtidigt nå ut och locka till oss en publik som kanske inte ser damfotboll i vanliga fall."

Bilderna togs under 2012 och fokuserar det som händer utanför planen. Betraktaren får bland annat ta del av känslan i omklädningsrummet – uppladdning, besvikelse, pepp-talk och ren lycka. Rheborgs bilder resulterade i en utställning – Fotboll är en konst – som under våren och sommaren fanns att beskåda i Stockholm, Göteborg, Malmö och Växjö. I Växjö kompletterades bilderna av bilder från Åseda IF som på 80-talet hade ett framgångsrikt damlag samt av bilder från gamla Värendsvallen.

Det finns fler exempel på hur mästerskapet påverkat det kulturella utbudet runt om i landet. I Kalmar rullade man i april 2013 ut en liten konstgräsplan på biblioteket och bjöd in till spontanfotboll.

SVT rapporterade från förberedelserna att idén till "Fotbollslördag" föddes tidigt i våras på Kalmar Stadsbibliotek och att det var Helena Magnusson, bibliotekarie, och hennes kollegor som ville skapa ett arrangemang inför sommarens EM-fest.

I ett pressmeddelande utvecklar Helena:

"Det känns roligt och självklart att uppmärksamma ett så stort evenemang som Dam-EM. Biblioteket vill gärna fånga upp det som händer och vara en mötesplats för alla kommunens invånare. Dessutom ligger ju biblioteket vid Sveaplan där Kalmars Fan Zone kommer att finnas i sommar...".

Kalmar konstmuseum ville också visa på de starka banden mellan idrott och kultur under EM-sommaren. Till alla volontärer och all publik som köpt biljetter till någon av matcherna i Kalmar riktades ett erbjudande om fri entré.

I Halmstad anordnas inför mästerskapet en konstutställning där femton kvinnliga konstnärer tolkar fotboll. Alla konstnärerna har en lokal förankring och ges möjligheten att producera var sitt verk. Kommunen har centralt placerade infotavlor och orginalverken sätts upp i anslutning till dessa och pryder på så sätt centrum under mäster-

2013 gav föreningarna för nionde gången ut Svenska kalenderflickorna. Det är en fotokalender med starka kvinnor som porträtteras på sätt som vi inte är vana vid. I ett samarbete med EFD har Svenska Kalenderflickorna 2013 temat motion och fotboll. Kalendern pryds av svenska landslagets Caroline Seger. Bland övriga motiv märks kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth som i full domarmundering visar ett rött kort och näringsminister Annie Lööf som för en dag ikläder sig ungdomens utstyrsel i form av målvaktsutrustning.

skapet. Genom en app i telefonen kan du själv orientera dig mellan konstverken. Det erbjöds också en möjlighet att få en guidad vandring genom utställningen. På bilden på föregående sida beskriver konstnären Maria Lundqvist sitt konstverk för intresserade åhörare. Efter mästerskapet plockades konstverken ned, ramades in och sattes upp på Halmstad Arena.

Någon månad före mästerskapet spelades Växjömästerskapen i kulturfotboll. På Växjö konsthalls hemsida finns att läsa hur arenan på Spetsamossen förvandlades till en ångande gryta av adrenalin, kamp och trumkollektivet La Peregrinas candombe-rytmer. Matchen spelades med tre mål på en sexsidig plan där varje lag hade ett mål att försvara och två att göra mål i. Segrade gjorde till slut Växjö bibliotek. Turneringen var inte bara en försmak inför EM utan också inför den utställning som under namnet Atletisk visades på Växjö konsthall. Atletisk beskrivs som en konstutställning som med lekfullt allvar utforskar gränserna och fältet mellan två kulturformer – konst och sport. ”Lek” för att så mycket idrott och spel bygger på gemensamma aktiviteter. ”Kamp” för att så mycket idrott och spel utvecklats till att vinna till varje pris. Den visar verk av elva konstnärer som på olika sätt fascinerats och inspirerats av kampen och det kroppsliga, de estetiska idealen och den sociala spelplanen. I anslutning till utställningen finns också ett klassiskt fotbollsspel, med snurrande stänger med tre eller flera spelare på. Det unika med spelet är att det är damspelare, klädda i rosa som snurrar. Ett mer framgångsrikt fall än det som den spanska stjärnan Vero Boquetes driver inför mästerskapet där hon påtalar för dataspelsjätten EA Sports att det saknas möjligheter att skapa lag med damspelare i deras storsäljande FIFA.

1,6 miljonerklubben grundades 1998 av Alexandra Charles. Bakgrunden var det faktum att vårdforskningen var (och fortsatt är) mansdominerad och att kvinnor diskriminerades i vården. Bland annat för att kunna sprida information ur ett mer kvinnligt perspektiv, bildades 1,6 miljonerklubben. Namnet kom av att det då fanns 1,6 miljoner kvinnor över 45 år i Sverige. Tio år senare bildades 2,6 miljonerklubben för de yngre kvinnorna mellan 18 och 45 år. De två föreningarna samarbetar och hjälper varandra och arbetar för samma mål. 2013 gav föreningarna för nionde gången ut Svenska kalenderflickorna. Det är en fotokalender med starka kvinnor som porträtteras på sätt som vi inte är vana vid. I ett samarbete med EFD har Svenska Kalenderflickorna 2013 temat motion och fotboll. Kalendern pryds av svenska landslagets Caroline Seger. Bland övriga motiv märks kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth som i full domarmundering visar ett rött kort och näringsminister Annie Lööf som för en dag ikläder sig ungdomens utstyrsel i form av målvaktsutrustning. I texten nedanför bilden på Lööf berättar hon:

”Hälsa för mig är fotboll, mammas hemlagade köttfärsbiffar och avkoppling på familjens solvarma altan med utsikt över ängarna i Maramö, Småland. Jag var fotbollsmålvakt i IFK Värnamo under uppväxten och då var rörelse ett naurligt inslag i vardagen. Något som jag nu kan sakna. Friskvård får dubbel hälsoeffekt när motion är något som är roligt att göra.”

I kalendern är många viktiga datum märkta. Bland dessa kan nämnas 10 februari – Fem månader kvar till EM, 14 juni – Internationella blodgivardagen samt 28 juli – Final på Friends Arena.

Från de hemlagade köttfärsbiffarna är steget inte långt till nästa exempel. I Grythyttan anordnas i oktober 2012 de så kallade Kunskapsdagarna genom ett samarbete mellan Örebro universitet, Måltidsriket och Måltidsakademien. Rubriken för de två dagarna är Mästerskap, Måltid & Värdskap. Programförklaringen lyder:

”Internationella mästerskap sätter Sverige på kartan! Men hur medveten är den bild som förmedlas? Är det kanske dags att se över den och fundera kring en gemensam vision? Sverige står inför tre stora internationella mästerskap – EM i damfotboll 2013, Skid VM 2015 och EM i damhandboll 2016! Besöksnäringen – Sveriges framtidsnäring, ska fördubblas till 2020, liksom matexporten. Parallellt med detta ska vi bli bäst på måltid i Europa! Kan vi tillsammans, företrädare för politik, turism, måltid, media, design, hotell och restaurang – genom samverkan skapa en gemensam plattform för profilering av Sverigebilden så att vi infriar målen?”

Bland föreläsarna kan nämnas näringsminister Annie Lööf, SvFF:s ordförande Karl-Erik Nilsson och VD för Visit Sweden Thomas Brühl. Flera av projektledarna från värdstäderna och representanter

I framtiden är tanken att publiken ska kunna beställa en rätt, eller flera. Ingenting är spikat till hundra procent. Beställning av maten ska ske via en app i telefonen.På så vis kan maten beställas när matchen pågår och serveras i pausen. Foto: Göran Steninger.

för EM-kansliet finns i publiken. En av arrangörerna, Måltidsriket, är en ekonomisk förening som hanterar organisationer och företag som driver måltidsrelaterad verksamhet. Syftet med föreningen är att utveckla upplevelsen av måltiden och enligt föreningens hemsida görs detta ”genom att vara en resurs för kreativ design av måltidsupplevelser där hantverk, konst och vetenskap integreras”. Måltidsriket driver också ett projekt med namnet ”EM Mål”. Det är ett samverkansprojekt som syftar till att lyfta lokalproducerad mat och utveckla arenamaten i samband med stora internationella mästerskap. I en artikel i Nerikes Allehanda den 16 juli beskrivs projektet:

”Under Almedalsveckan presenterades tre olika rätter under ett måltidsseminarium arrangerat tillsammans med länsstyrelsen. I sommar ska maten presenteras under damfotbollens EM-final och under en av Kalmar FF:s hemmamatcher i herrallsvenskan. I oktober ska arenamaten lanseras i stor skala under herrfotbollens två VM-kvalmatcher på hemmaplan – 1000 respektive 5000 portioner ska lagas då. (...) Responsen under Almedalen var positiv. Svenska Fotbollförbundets ordförande blev så imponerad att han tog med och presenterade en låda i SVT:s Gomorron. Just nu presenteras tre rätter i en specialtillverkad box från pappersbruket i Frövi. I framtiden är tanken att publiken ska kunna beställa en rätt, eller flera. Ingenting är spikat till hundra procent. Beställning av maten ska ske via en app i telefonen. På så vis kan maten beställas när matchen pågår och serveras i pausen.”

Vilket redan kort nämnts ovan så har givetvis skolor och annan pedagogisk verksamhet berörts av EM. Detta trots att mästerskapet spelades under den period då de flesta är lediga. Men framförallt under förberedelsearbetet inför turneringen har skolor arbetat med inspiration från EM. Skolorna i Halmstad hade till exempel Europaveckor under våren. Där spelades också i maj en turnering som kallades för Fritidshemmens fotbolls-EM. Två tjejer i åk 6 på Karl-Oskarskolan Växjö skrev ett projektarbete om EM där de intervjuar projektledaren Anna Sjödahl. För inte går det väl att få tag på Pia Sundhage och intervjua henne? Klart det gjorde. EM har också figurerat som case för masterstudenter vid Linnéuniversitetet. I Linköping har elever skapat en fantastisk pärlplatta med ambassadör Rohlin som motiv.

Redan i februari 2013 får Kalmar besök från Tysklands kulturinstitut Goethe-Institut. Besöket är ett led i förberedelserna inför sommarens språk- och fotbollsläger. Institutet förmedlar tysk kultur, det tyska språket och en aktuell bild av Tyskland i hela Sverige. Lägret är en del av en satsning som institutet har kring sambandet mellan språk och idrott. I mitten av juli tillbringar sedan ett tjugotal ungdomar från Danmark, Island, Norge, Finland och Sverige en dryg vecka i Kalmar. På lägret studerar de tyska på förmiddagarna och spelar fotboll på eftermiddagarna. De såg också Tysklands match mot Norge samt kvartsfinalen mellan Norge och Spanien på plats på arenan. Ett synligt resultat från lägret kan ses som en kort film där några av lägrets deltagare möter den spanska spelaren Vero Boquete inför kvartsfinalen. På engelska intervjuar de henne och diskuterar bland annat hur det är att lämna sitt hemland i tidig ålder och betydelsen av att lära sig ett nytt språk. En liknande intervju finns också med norska spelaren Ada Stolsmo Hegerberg som nyligen flyttat till Tyskland för proffsspel.

I Norrköping har Dansakademien haft bråda dagar inför och under mästerskapet. Under sin dancecampvecka har de dansande ungdomarna övat in ett antal nummer som sedan visas upp både på arenan och i Fan Zone. Efter mästerskapet finns följande rader på deras hemsida.

”Nu är fotbolls-EM slut i Norrköping och vi är så stolta och glada att få ha varit en del av detta! Stort tack till alla fantastiskt duktiga dansare och alla glada föräldrar som alltid är där med en hjälpande hand! Ni är bäst!!!”

Biljetterna till mästerskapet släpptes på Alla hjärtans dag. Kopplingen mellan EM och just hjärtat är ett värde som också förtjänar plats i denna rapport. World Heart Federation är en global organisation som arbetar för att reducera dödligheten vad gäller hjärtsjukdomar. Svenska Hjärt-Lungfonden är en del av detta nätverk. Just dessa två parter, tillsammans med SvFF och UEFA, lanserade till mästerskapet kampanjen – Make a healthy heart your goal. En kampanj med kvinnor och flickor som målgrupp och med ett budskap om betydelsen av en aktiv livsstil. I ett pressmeddelande i samband med

I Linköping har elever skapat en fantastisk pärlplatta med ambassadör Rohlin som motiv.

lottningen i november 2012 meddelas att H.K.H. Prins Daniel knutits till kampanjen. Hjärt-Lungfondens generalsekreterare Staffan Josephson uttrycker:

”Prins Daniels engagemang för människors hälsa och för att rädda liv med hjälp av forskning i hjärt-kärlsjukdom ger kraft åt våra budskap under EM. Tillsammans ska vi se till att flickor fortsätter att idrotta och att kvinnor tänker mer på sin hjärthälsa.”

Svenska landslagets Lotta Schelin strålade samman med ett kamerateam i samband med en av de förberedande landskamperna i Växjö under våren 2013. Resultatet blev en film som kablades ut via Youtube under mästerskapet. På bilden ovan ses också hur kampanjen fick plats på reklamskyltar under matcherna. Budskapet nådde också ut till alla som samlats för att se matcher på storbildsskärmar i Fan Zones. Men kampanjen fick också mer handfasta uttryck. Tänker då inte i första hand på det stafettlag som EM-kansliet satte samman för att stödja Hjärt-Lungfonden i samband med Lidingöstafetten i september 2012, utan på det faktum att alla volontärer utbildades i hjärt-lungräddning och att arenorna utrustades med hjärtstartare. På bilden till höger utbildas volontärerna i Växjö. I lokaltidningen Östran beskrevs arbetet i Kalmar i en kort artikel:

”Tack vare en hjärtstartare och 160 volontärer som kommer utbildas i hjärt-lungräddning så finns kapaciteten att rädda liv både före, under och efter Dam-EM. (...) ’Vi får en hel stad med folk som lär sig hjärt-lungräddning och det känns tryggt’, säger Anneli Andersson, volontärsansvarig för Dam-EM i Kalmar.”

Från Växjö finns flera korta exempel som belyser hur olika organisationer tar hjälp av mästerskapet. Den grupp som ansvarar för krisberedskap i Växjö valde tidigt att använda EM som ett case för att utforma utbildningar och strategier rörande säkerhet vid stora publika arrangemang. Team Rynkeby cyklar för att samla in pengar till Barncancerfonden och Växjö hade ett lag med cyklister som tillsammans med andra lag cyklade till Paris under mästerskapssommaren. Den 11 juli fanns de i Fan Zone för att informera om sitt arbete. På kvartsfinalen mellan Tyskland och Italien fanns många synnedsatta personer på läktaren för att ta del av matchen med hjälp av syntolkning i form av ett referat på en speciell frekvens. Mervärdet för den med synnedsättning är möjligheten att få uppleva lukten av gräs och korv och ljudet från läktarna samtidigt som referatet beskriver matchen. Matchen utgjorde också ett tillfälle för allmänheten att prova på syntolkning.

Avslutningsvis ett kort nedslag i Linköping. Fackförbundet Kommunal anordnade tillsammans med Östergötlands Fotbollförbund en tävling för flicklag födda 1999 eller senare. Uppgiften var att hitta på en hejaramsa som inkluderade orden ”Starka tillsammans” och skicka in en film när laget framför den. Bidragen lades sedan ut via Youtube. Bidraget från en av vinnarna, Lindö FF F01, lät till exempel så här: ”Sundhages tjejer ge oss ett mål, så tackar vi er med sporrande vrål. Starka tillsammans vi fixar bataljen, som ger svenska laget den ädla medaljen.”

Sammanfattningsvis har detta avslutande resultatkapitel ägnats åt berättelser som på olika sätt belyser hur olika organisationer bejakat möjligheten att nyttja den draghjälp som ett mästerskap likt EM kan utgöra. I nästa kapitel följer en slutreflektion där intrycken från detta och de övriga resultatkapitlen summeras. Kapitlet innehåller också ett antal rekommendationer riktade till studiens målgrupper.

"Jag var med och
gjorde det möjligt!"
#den12espelaren

Slutreflektion

Initiativtagare till denna studie är Svenska Fotbollförbundet och Riksidrottsförbundet. Två aktörer i den svenska floran av organisationer med djupa rötter inom idrottsrörelsen. Men också två aktörer som uppmärksammat samspelet mellan stora idrottsevenemang och utveckling inom andra delar av samhällssfären.

Syftet har varit att kartlägga och beskriva de avtryck som EM bidragit till. Studien gör inga anspråk på att vara heltäckande. Inte heller att bidra med kvantitativa beräkningar rörande intäkter, turistströmmar eller folkhälsa. Däremot är studien ett försök att, med hjälp av insamlade berättelser, beskriva sådant vi intuitivt upplever som positivt men sällan fångat på ett systematiskt sätt. Förhoppningen är att rapporten ska kunna bidra till goda samtal om betydelsen av stora idrottsevenemang både på regeringskansliet, inom den svenska idrottsrörelsen och i Kalmar eller för den delen i Karlstad.

Intervjuer, sociala medier, tidningsartiklar och flera andra källor har bidragit till ett omfattande empiriskt material som analyserats. Avtrycken har samlats under fyra huvudrubriker. Vart och ett av de fyra resultatkapitlen bidrar med insikter om vilka värden som uppstår i anslutning till ett mästerskap. Det går inte att med säkerhet säga att det ena eller det andra avtrycket inte skulle ha kunnat uppstå också utan ett EM i Sverige. Det är helt enkelt svårt att med säkerhet tala om härledbarhet när det gäller så komplexa saker som samhällen. Men det som beskrivs kan med säkerhet sägas vara upplevt och återberättat i anslutning till förberedelserna och genomförandet av EM.

Det första resultatkapitlet beskriver hur EM bidragit till att vinna mark för flick- och damfotboll. Med tanke på studiens design har det varit lättast att finna argument för att EM haft betydelse för möjligheten att förstärka den svenska basen, dvs. att behålla och rekrytera nya spelare runt om i svenska föreningar. Berättelser om möten mellan EM-spelare och olika flicklag, autografskrivande, öppna träningar och eget deltagande som bollflickor och dylikt skapar tillsammans en god grund att bygga vidare ifrån. Därmed inte sagt att den svenska fotbollsfamiljen klarar av att omsätta detta till fler aktiva, men att förutsättningarna har förbättrats känns riskfritt att påstå. Kapitlet innehåller också argument för att EM bidragit till att öka intresset för damfotboll såväl nationellt som internationellt. Publikrekord, en delvis ny publik på arenorna och bra utfall för TV-sändningar är exempel på faktorer som bidrar. Men låt oss nu ta ett steg tillbaka och ställa frågan

– Är det här verkligen viktiga avtryck? Det är lätt att svara ja utifrån SvFF:s perspektiv. Det handlar ju om deras kärnverksamhet. Men är det viktigt – egentligen? Den frågan lämnas delvis för andra att besvara. Men uppenbarligen är det många på den politiska nivån som finner att idrott är viktigt och många offentliga aktörer står bakom idrottsrörelsen på olika sätt. Värden som folkhälsa, demokratisk fostran och att minska socialt utanförskap är sådant som idrottsrörelsen förväntas betala tillbaka. Det skulle därmed vara möjligt att påstå att EM bidragit till värden av det slaget. Kapitlets avslutande del behandlar kvinnor och mäns lika rätt till idrottande och kan ses som ett exempel på hur idrott och samhälle är sammanvävda.

Mening, sammanhang och stolthet är centrala begrepp i det andra resultatkapitlet. Vi har fått möta volontärer och ta del av hur Kalmariter och andra kan. Många som såg på OS från London sommaren 2012 slogs säkert av den feststämning och genuina stolthet som britterna bjöd på. 2013 var det Sverige som stod för festen. Inget annat idrottsevenemang för kvinnor i Europa var större. Kapitlet har varit ett försök att beskriva stämningen för alla er som inte fick möjligheten att vara på plats i någon av värdstäderna. I det avseendet är kapitlet ett stort misslyckande. Ni som var på plats och kan jämföra förstår. Att få vara en del av festen, att kunna säga att ”Jag var där” är ett värde som skapats. Men det är inte bara den egna självbilden som står i fokus i detta kapitel utan också hur vi uppfattas av andra. Sverige tillskrivs genom EM goda egenskaper som förmågan att organisera och leverera. I kapitlet argumenteras för att detta är bilder som sannolikt kan färga av sig också till andra sammanhang.

Det tredje resultatkapitlet ser EM mer som ett evenemang i raden av andra utifrån destinationen eller värdstadens perspektiv. Med ett sådant sätt att se blir kompetens, relationer, möten och nätverk viktiga. Resultatet av ett EM blir i första hand nya förutsättningar för kommande evenemang. Kapitlet innehåller exempel på hur enskilda individer genom EM får nya kunskaper och hur nya relationer mellan värdstäderna och mellan organisationer inom en värdstad uppstår.

Det sista resultatkapitlet kan möjligen betraktas som en slasktratt av någon. En beskrivning av allt annat som inte fått plats i de föregående kapitlen. Det är dock ingen rättvisande bild. Istället utgör berättelserna i detta kapitel en samlad beskrivning av hur olika samhällsaktörer valt att aktivera sig i anslutning till EM. Mästerskapet är ett lokomotiv som andra väljer att haka på. Några finns nära fotbollsfamiljen (t.ex. EFD) medan andra finns längre ifrån (t.ex. Måltidsriket). Värde uppstår för såväl lokomotiv som vagnar. Att spela Kulturmästerskap i trelagsfotboll uppmärksammar såväl mästerskapet som kulturorganisationer i Växjö. Inte ens det lag som förlorar förlorar. Kreativitet och innovationsförmåga är områden med hög politisk aktualitet. Kapitlet försöker illustrera hur perioden inför ett mästerskap är ett tillfälle att tänka annorlunda. Det går ju inte att slå fast att stadsbiblioteket i Kalmar inte hade rullat ut en konstgräsplan i sina lokaler om inte EM kommit till stan. Men ni hör ju själva. EM kan sägas ha givit avtryck i form av nytänkande. Det har också pekat på vikten av att utnyttja tillfället.

Rekommendationer

Om resultatet av den föreliggande studien äger någon giltighet bör den också kunna bidra med några sammanfattande rekommendationer. Dessa skrivs med erfarenheterna från EM som underlag, men torde vara generellt gångbara för andra liknande arrangemang.

I det kapitel som föregår resultatkapitlen beskrivs de olika aktörer som på tre olika nivåer har bidragit till mästerskapets genomförande. Där talades också om att de olika aktörerna har delvis olika syften med sitt engagemang. Berättelserna i rapporten har inte sorterats utifrån vilken aktör som är mest nöjd med utfallet. Men det tycks ganska uppenbart att SvFF är den part som tjänar mest på att intresset för damlandslaget ökar. Det känns lika riskfritt att påstå att känslan av att Kalmariter kan är mer värdefull för Kalmar än för UEFA. Att organisera mellan organisationer är en konst och ett viktigt ingångsvärde är att respektera varandras olikheter och förstå att det sannolikt finns delvis olika syften.

Idén om att betrakta ett mästerskap som ett verktyg för att åstadkomma något bör hållas fram. Arvet är inte något som uppstår i spåren av ett mästerskap, utan det skapar de olika aktörerna tillsammans. Det finns säkert sådant som händer av bara farten, men för den som arbetar systematiskt och långsiktigt finns möjligheten att forma framtiden. Perioden mellan tilldelningen och genomförandet av mästerskapet är då man har möjlighet att påverka. Den politiska nivån, såväl nationellt som lokalt, bör i större utsträckning omfamna mästerskapen och se dess möjligheter. Det är ingenting som kan eller bör lämnas till idrottsrörelsen att hantera. Arrangemangen är en integrerad del av samhället och bör därför betraktas som en möjlighet också av de som formar detsamma. Internationellt finns flera sådana exempel. VM i fotboll för herrar (2006) och damer (2011) har till exempel målmedvetet använts för att påverka den internationella bilden av Tyskland och det tyska folket. Samlingsnamnet för det strategiska arbetet var ”Land of ideas” och inkluderade program som ”Invest in Germany”, ”Travel to Germany” och ”Work in Germany”. EM i Sverige har med stor sannolikhet bidragit till en positiv bild av Sverige och svenskarna, vilket tidigare framhållits i rapporten. Det tycks dock mer ha uppstått ad hoc och inga politiska initiativ på nationell nivå, liknande de som kan rapporteras från Tyskland och många andra länder, har identifierats. Men det är inte enbart i anslutning till imagearbete som nationella politiker kan dra nytta av ett mästerskap. Flera exempel, så som fotbollsskolan i Araby, visar att det kan finnas integrationspolitiska möjligheter. Rapporten visar också, inte minst i det sista resultatkapitlet på tydliga närings- och kulturpolitiska kopplingar.

Många svenska kommuner har inkorporerat viljan att arrangera stora evenemang

i sina långsiktiga strategier. Det finns också en begynnande insikt om behovet att forma och utveckla resursstrukturer för att förbereda och genomföra dylika evenemang. Men också här finns utrymme för förbättring. Evenemanget riskerar att bli ett isolerat projekt, fullt upp med att leverera det mest nödvändiga och uppenbara. I EM:s fall skulle det kunna vara fina träningsplaner och ett genomtänkt koncept för en Fan Zone. Tidigare i rapporten har beskrivits hur mästerskapet bidrar både till kompetensutveckling, nya relationer och nätverk. Men risken är att det snart förloras om inte EM betraktas som en del i en större helhet. Hur säkrar man till exempel att den kompetens som utvecklats inte enbart är knuten till enskilda individer som riskerar att lämna för nya, spännande uppdrag? Denna och många liknande frågor är ett ansvar för kommunala politiker och ledande tjänstemän att hantera.

Det är inte bara politiker som skulle kunna arbeta mer systematiskt och långsiktigt för att forma arvet efter ett mästerskap. Winning Ground är ett gott exempel på ett målmedvetet arbete i form av en tydlig idé om att vinna mark för flick- och damfotbollen. Det är också tydligt att denna vision har funnits med och påverkat förberedelserna inför EM. Utan den hade det till exempel inte uppstått en flickturnering inne på Svenska Mässan i samband med lottningen. Men samtidigt går det att påpeka att möjligheternas fönster varit så mycket större. Erfarenheterna från mästerskapet pekar på ett behov av att skapa strukturer för att påverka arvet som ligger utanför den grupp av individer som mest aktivt arbetar med organiseringen. Det är inte rimligt att lägga på EM-kansliet på SvFF eller projektledaren i en värdstad att också tänka långsiktigt på flick- och damfotboll. Nu har de förvisso gjort det ändå, men inte i alla avseenden orkat fullt ut. Om man istället tidigt hade skapat en arbetsgrupp med representanter för de tre nivåerna - UEFA, SvFF och värdstäderna - med ett tydligt mandat att utforma strategier för hur EM kan bidra till den långsiktiga utvecklingen för dam- och flickfotboll i Europa i allmänhet och Sverige i synnerhet hade troligen mer kunnat åstadkommas.

En avslutande rekommendation riktas också till kommande arrangörer. Det finns en stor potentiell kraft i alla de aktörer som vill haka på ett mästerskap. Rapporten visar att det ofta handlar om ett ömsesidigt intresse och att det finns vinster för båda parter. Att tydligt definiera denna möjlighet och avsätta personella resurser för att såväl inspirera till nya idéer som att underlätta genomförandet av desamma bör vara en god strategi, såväl nationellt som i värdstäderna. Många av de initiativ som beskrivits i rapporten har uppstått från kraftcentra utanför SvFF och värdstädernas projektorganisationer. Sannolikt har många andra goda idéer förblivit orealiserade. Med rätt stöttning hade de kunnat överleva och bidra med ytterligare värden till mästerskapet.

Bilaga

Jag som författat den här rapporten heter Johan Quist och är till vardags forskare vid Karlstads universitet. Jag studerar bland annat koordineringsproblem inom den svenska statsförvaltningen och hur medborgare i olika livssituationer försöker navigera i och mellan de olika kanaler som myndigheter och andra offentliga aktörer erbjuder. Minst lika viktigt i det här sammanhanget är att jag är pappa till tre fotbollsspelande tjejer och ledare för F99 i Hertzöga BK.

För en sportintresserad forskare med organisationsteoretisk bas har det varit en kul utmaning att försöka fånga mästerskapet på ett lite annorlunda sätt. Jag har fått relativt fria händer att forma studien och i denna bilaga ska jag dels lite närmare beskriva hur jag jobbat och dels sätta rapporten i ett teoretiskt sammanhang. Syftet är i första hand att du som läsare ska få förtroende för rapporten och de resultat som presenteras. Genom att jag släpper in dig ”behind the scenes” så kan du lättare dra slutsatser om huruvida du ska tillskriva resultaten giltighet eller ej.

En longitudinell design

Utifrån mina erfarenheter som forskare hade jag en intuitiv känsla att jag ville följa förberedelserna inför mästerskapet över tid. Människor har en tendens att glömma och skulle jag enbart ha samlat data i direkt anslutning till turneringen hade värdefulla berättelser kunnat gå om intet. Många av de personer som varit mitt i smeten träffade jag första gången på en värdstadsträff i Göteborg i mars 2011 och sedan dess har vi på olika sätt hållit kontakten. Det betyder att data samlats i nästan två och ett halvt år.

När jag senare orienterade mig teoretiskt noterade jag att flera forskare pekade på behovet av att följa aktiviteter före ett mästerskap för att fullt ut förstå vilka avtryck som lämnas. Flera forskare talar om vikten av att flytta fokus från ”event impact” till ”event leverage”. Från effekt till hävstång blir inte riktigt begripligt på svenska, men texterna handlar om att se större och längre när man studerar stora event. Grix[1] stryker under betydelsen av perioden före mästerskapet:

”According to a recent meta-review of sport tourism research, the nascent literature around the strategic ‘leveraging’ of sports mega-events for specific purposes represents a welcome ‘shift’ from a dominant focus on measuring post-hoc impact assessments (…). Scholars at the forefront of this work (…) have sought to focus attention on the strategies employed by host cities and states in ‘leveraging’ opportunities

from sports mega-events through long-term and carefully planned, pre-event activities."

Schulenkorf[2] skriver:

"Currently, there are no specific frameworks available that describe and visualise the social processes of (sport) event management and therefore focus on strategies through which outcomes are obtained or enhanced. There is, however, a strong demand for more specialised and applied ex ante frameworks in the sport event management discipline."

Hiller[3] lyfter också fram perioden före ett mästerskap:

"The event is not just a point in time but is preceded by a social context which the event may alter or of which it may be a product. The pre-event period highlighted in backward linkages is important because it reveals how the event was both intrusive and transformative of a prior situation. The focus on pre-event analysis is on conditions before the event so that it becomes clearer what role the event played and with what effects."

Tillsammans utgör ovanstående ett argument för att det valda angreppssättet att följa förberedelserna över tid har potential att lämna bidrag till kunskapen om vilka avtryck ett mästerskap lämnar.

Datainsamling

Det jag framförallt varit på jakt efter är berättelser som på olika sätt beskriver mästerskapet utifrån olika aktörers perspektiv. I mina intervjuer har jag ställt frågor av karaktären: "Berätta för mig om...", "Har det hänt något annat som du vill berätta om?" och "Berätta för mig vad som hänt sedan vi talades vid senast". Vidare har data samlats via TV, tidningar, facebook och twitter som i sig själva är berättande medier. När det gäller facebook så har det funnits två grupper med stor betydelse för vilka berättelser som fångats. Den ena är en grupp som skapats av EM-kansliet för alla som arbetat i projektet och den andra en grupp som skapats för projektmedarbetare och volontärer i Kalmar. Med hjälp av medarbetare på EM-kansliet har jag också gjort allmänna upprop via sociala medier och uppmanat individer att inkomma med berättelser om vad mästerskapet betyder för dem.

Kalmar är den värdstad som jag riktat störst uppmärksamhet mot. Jag valde tidigt att vid sidan om EM-kansliet fokusera på en av värdstäderna för att få en chans att komma lite djupare. På grund av att Kalmar arbetat nära Växjö har också den värdstaden fått extra uppmärksamhet. Men i och med att jag också varit närvarande på några av de värdstadsträffar som hållits regelbundet har jag fått en god överblick över arbetet också i de övriga fem värdstäderna. Under det pågående mästerskapet har jag också funnits på plats i Göteborg, Halmstad, Kalmar och Solna för kortare intervjuer med volontärer och åskådare.

Tabellen beskriver alla de tillfällen då jag samlat data genom intervjuer och deltagande observationer. Utöver detta tillkommer

Datum	Aktivitet
22–23 mars 2011	Värdstadsträff Göteborg
9 maj 2011	Träff med tyska org kommittén för VM2011 i Solna
21 juni 2011	Intervju RF
29 juni–2 juli 2011	Studieresa med SvFF och värdstäder till VM Tyskland
23 aug 2011	Intervju i Frankfurt med tournament director, VM2011
1 dec 2011	Mötesdeltagande SvFF
31 jan–2 feb 2012	Värdstadsträff Växjö
25 april 2012	Intervjuer EM-kansliet
4–5 juni 2012	Intervjuer Kalmar och Växjö
15–16 aug 2012	Värdstadsträff Solna
8–9 nov 2012	Lottningen i Göteborg
7–8 mars 2013	Intervjuer EM-kansliet
16–17 april 2013	Intervjuer Kalmar och Växjö
10–28 juli 2013	Matcher i G-borg, Halmstad, Kalmar och Solna

Tabell 1.
En översiktlig bild av datainsamling genom intervjuer och deltagande observationer

[1] Grix, Jonathan (2013) 'Image' leveraging and sports mega-events: Germany and the 2006 FIFA World Cup, Journal of Sport & Tourism.

[2] Schulenkorf, Nico (2009) An ex ante framework for the strategic study of social utility of sport events, Tourism and Hospitality Research, Vol 9, No 2.

[3] Hiller, Harry H. (1998) Assessing the Impact of Mega-Events: A Linkage Model, Current Issues in Tourism, Vol 1, No1.

den mer kontinuerliga bevakningen i form av TV, tidningar och sociala medier. Jag har också haft god hjälp av projektmedarbetare både på EM-kansliet och i värdstäderna som då och då hört av sig med tips om berättelser.

Sammanställning av data

Föreliggande rapport är baserad på de berättelser som insamlats i enlighet med vad som beskrivits i föregående avsnitt. Denna form av rapportskrivande är inspirerad av framförallt Czarniawska[4] som ingående behandlat hur narrationer kan användas i studier av organisering. Jag har låtit mig styras av vad jag sett och hört och har alltså inte haft någon teoretisk modell eller något liknande som raster för att studera verkligheten genom. Genom att kontinuerligt under studieperioden testa olika grupperingar av berättelser växte de fyra kategorierna som till slut legat till grund för resultatkapitlen fram. Tillsammans utgör de berättelsen om ett mästerskap.

Kritisk självreflektion

Studien som beskrivs i denna rapport kan givetvis kritiseras. Dessutom kan den säkert kritiseras på många olika sätt. Nedan bemöter jag fyra av de mest troliga.

– Rapporten saknar siffror som kvantifierar vad EM resulterat i. Borde du inte mäta för att kunna uttala dig?

– Vi lever i ett samhälle där siffror är viktigt och det mesta ska mätas. Men jag vill framhålla att kvantitativa mätningar inte alltid är det bästa sättet att skapa kunskap på. Låt mig exemplifiera med en vårdcentral som ska följa upp mötet mellan patient och läkare. Det finns många exempel där nyckeltalet som används är hur många patienter en läkare hinner träffa på en dag. Effektivitet i vårdmötet reduceras då till hur långa besöken är. Det är egentligen ett orimligt sätt att följa upp på. Effektivitet borde ju knytas till syftet med verksamheten och alltså inkludera dimensioner som beskriver hur väl mötet faller ut medicinskt och/eller omvårdande. Men det blir ju så krångligt, så då kör vi på antalet patienter per läkare och dag istället. Det är helt enkelt något som är lätt att mäta. Jag tror att det finns en risk att vi också på sådana områden som behandlas i den här rapporten följer upp sådant som är lätt att mäta. Jag vill inte kritisera de studier som kvantifierar, till exempel hur mycket en turist spenderar i samband med sitt besök i en värdstad, för sådana studier kan säkert fylla sin funktion. Men jag ville hellre bidra med en lite krångligare studie, när jag väl fick chansen.

– När man studerar ditt sätt att arbeta tycks det som att du kommit de som organiserar EM ganska nära. Finns det inte en risk att du kommit för nära och låtit dem styra din rapportering?

– Det är riktigt att jag kommit nära. Det är oundvikligt med den design som valts. Det är samma problematik som måste hanteras av så kallade inbäddade journalister som förekommit i samband med rapportering från krig sedan USA anföll Irak 2003 och av de forskare som arbetar med aktionsforskning. Det jag kan säga för att lugna dig som läser är att jag varit medveten om risken att bli alltför involverad och att jag tidigare hanterat liknande utmaningar i samband med forskningsprojekt. Det bör också sägas att jag sett fördelar med att själv vara aktiv och engagerad i förberedelsearbetet. Jag har till exempel twittrat flitigt om EM. Den respons jag fått och de kontakter jag byggt har resulterat i fler insamlade berättelser.

– Du har följt arbetet fram till mästerskapet slutade. Hur kan man följa upp något utan att studera det i efterhand? Inga effekter kan väl säkras i förväg?

– Det är helt riktigt och ett viktigt påpekande. Jag gör inte heller anspråk på att mina resultat ska anses vara definitiva. Men din kritik öppnar upp för ett spännande förslag. Jag tror det vore på sin plats att göra en uppföljande studie någon gång i framtiden. Det vore intressant att lyssna till berättelser om vad mästerskapet bidrog till också med lite distans. Men det är en helt annan studie. Det är inte den jag har genomfört.

– Det måste ju finnas andra avtryck än de som du tar upp i rapporten. Arenabyggen och hotellnätter är två exempel på avtryck som jag saknar i din framställning. För att inte tala om alla avtryck som är negativa. Hur inverkade EM på miljön till exempel?

– Jag vet inte på vilket sätt EM påverkat miljön. Inte heller har jag systematiskt samlat in berättelser om andra negativa avtryck. Mitt uppdrag har varit att berätta om det som varit positivt. Att jag sedan inte talar om arenabyggen eller hotellnätter beror helt enkelt på att det inte är sådant mina samtal har handlat om. Det kan säkert delvis förklaras av vem jag är och vad som intresserat mig, men framförallt av vad mina frågor har utlöst för reaktioner hos dem jag pratat med. Det är framförallt deras berättelse jag berättat.

Ett avslutande TACK!

Jag vill rikta ett tack till initiativtagarna till den här studien för det förtroende som ni på SvFF och RF visat mig under hela studieperioden. Mitt drömprojekt har alltid varit att få följa förberedelserna inför ett OS och den här gången kom jag nära. Jag antar att ni ibland undrat var jag ska landa det här projektet. Nu vet ni och jag hoppas det ligger i närheten av era förväntningar. Tack också till Regionförbundet i Kalmar län som bidragit till finansieringen och på så vis möjliggjorde en närmare studie av en värdstad.

Tack också till alla er som på olika sätt hjälpt mig att samla berättelser om stort och smått. Ett särskilt tack till projektledarna i Kalmar och Växjö som alltid haft tid och funnits till hands.

Avslutningsvis ett tack till Linnea Quist som tagit de flesta av bilderna i denna rapport och till reklambyrån Ord&Bild som hjälpt till med den grafiska formgivningen.

[4] Czarniawska, Barbara (1997) Narrating the Organization, The University of Chicago Press.

Berättelsen om ett mästerskap
© Johan Quist, september 2013